

NASPROTUJOČE SI IZJAVE O EKONOMSKI SITUACIJI

FARMARIJEM SE GODI SLABO ZATO, KER SO PLAČE DELAVCEV PREVISOKE, JE DEJAL ALEXANDER LEGGE

Voditelji kapitalističnih strank pravijo, da se prosperiteta vrača.—Green ugovarja Leggeju. Živilski spekulanti ropajo farmarje in delavce.

Eno največjih gluposti je trditi, da so ameriški farmarji prišli v krizo radi visokih plač delavcev. Izrekel jo je Alexander Legge, eden izmed glavarjev trsta, ki izdeluje poljedelske stroje, sedaj načelnik federalnega farmerskega odbora, katerega je imenoval predsednik Hoover, da najde pota in sredstva za odpravo, ali vsaj omiljenje gospodarske krize, ki tira stotisoče farmarjev v revščino. Predno je Legge nastopil to službo, je imel visoko mesto pri International Harvester kompaniji, katera mu je plačevala okrog četrte milijona letne plače. Listi so hvalili Hooverjevo preudarnost, ker je imenoval za tako mesto priznanega poznavalca farmerskih problemov, toda po preteku leta se je izkazalo, da so Leggejeve metode zelo malo, ali pa prav nič izdale, in v opravičevanje fiaska išče krivdo v — delavskih plačah!

Dejstvo je, da če bi delavci imeli res zadostne plače, bi bilo farmarjem pomagano še najbolj, ker bi družinam delavcev ne bilo treba živeti bedno kakor žive sedaj, in prodalo bi se najmanj še enkrat toliko živil kakor danes.

Wm. Green, predsednik A. F. of L. se je z Leggejem spustil v polemiko, v kateri dokazuje, da so plače ameriškega delavca v primeri s količino dela, ki ga opravi sedaj s pomočjo strojev, komaj en odstotek višje kakor leta 1914. Osemdeset odstotkov odjemalcev tvorijo po Greenovem zatrdilu delavci in njihove družine. In čimvišje bi bile njihove plače, toliko boljše tudi za farmarje.

Vsakdo, ki ima upogled in skušnje v današnji situaciji, ve da so plače nizke, in da je dobro plačanih delavcev čedalje manjši odstotek. Pa še tisti delajo večinoma nestalno, tako da je tudi njihova povprečna plača nizka. Neštete delavnice so izrabile sedanjo krizo ter plačujejo svojim delavcem od 20 do 50c na uro, ženskam pa v večini še mnogo manj. In čimveč je na trgu delavcev, bolj priganjajo bossi tiste, ki delajo. To je kvarno delavcem, farmarjem in trgovini.

Ta situacija pa se baje bliža koncu, kajti po bolj in bolj pogostih zatrjevanjih se prosperiteta vrača. Število zaposlenih delavcev se množi, tovarne dobivajo mnogo več naročil kakor pa so jih prve mesece tega leta in vse izgleda, da bo industrija že to jesen in prihodnjo zimo normalno obratovala. Seveda nihče izmed delavcev ne želi, da se bi krize za nadaljevala. Bilo bi nam vsem ljubo, če bi se tolažbe, ki jih čitamo v kapitalističnem časopisu, res uresničile. Ampak, ker poznamo razmere, vemo, da kompanije nimajo prav nič volje dvigniti plačo delavcem niti na lansko višino in pa da si prizadevajo z novimi stroji ter priganjstvom povišati produkcijo ne da bi povišali število zaposlenih delavcev.

Trgovski tajnik Lamont, ki se je vrnil z večtedenskih počitnic, je tudi objavil izjavo, da naj ameriško ljudstvo gleda z največjim zaupanjem v bodočnost kajti dnevi depresije so šteti. Enako optimističnega mnenja je tudi pomožni trgovski tajnik Julius Klein, delavski tajnik James J. Davis pa pravi, da bo izboljšanje ekonomskih razmer sicer počasno, toda sigurno.

Medtem pa kažejo statistična poročila, da je jeklarska industrija vsled krize zelo prizadeta. Njen obrat je zmanjšan od 40 do 60 odstotkov. Enako neugodna je situacija v mnogih drugih obratih.

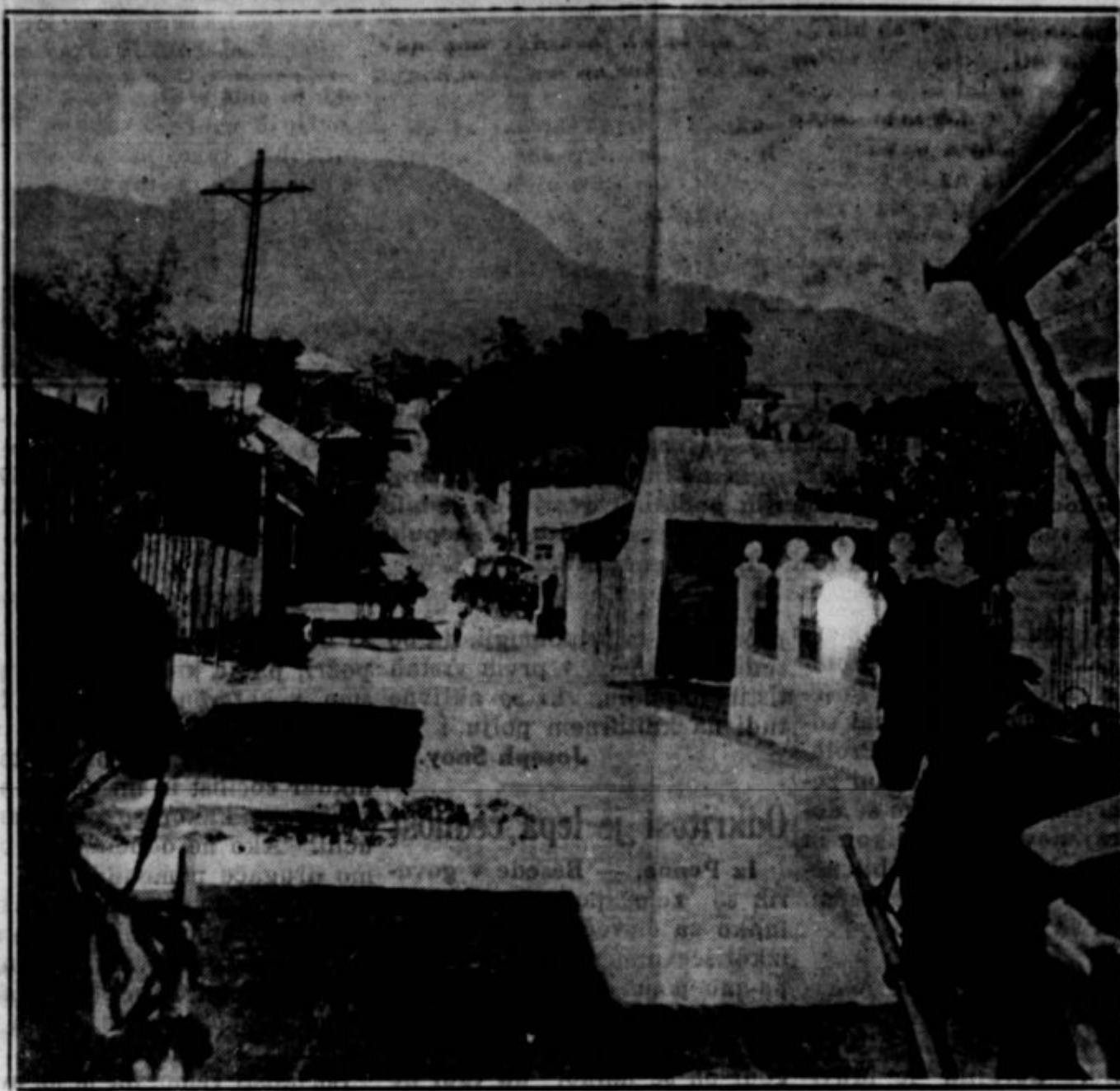
Medtem, ko je zaslužek delavcev zelo zmanjšan, pa so živilski spekulanti izrabili letošnje sušo, da so podražili mnoge farmerske pridelke in živila v splošnem ne da bi oni plačali zanje kaj višje cene. V mnogih krajih farmarjem ne plačajo niti letos za sadje, sočivje in žito toliko, da bi pokrili njihove izdatke. Ker je vsled krize trg za živila silno zmanjšan, kupijo živilski prekupeci od farmarjev toliko manj, in računajo odjemalcem toliko več, da si svoje profite ohranijo na enako visoki stopnji.

Ljudstvo bi si napravilo največjo uslugo, ako se bi začelo preudarno brigati za politiko, kajti to bi ga privedlo v socialistično stranko, katera edina ima konstruktiven program, ki bi spravil ameriško gospodarstvo v nove, za delavce in farmarje koristne toke.

Delavska rezervna armada

Takozvani nepristranski poznavalci razmer cenijo število brezposelnih v Evropi, vključno s sovjetsko Unijo in v severni Ameriki, na deset milijonov. Če bi došteli še one delavce, ki so zaposleni le kak dan ali dva dni v tednu, ali ki napravijo le po par šihov na mesec, se bi število brezposelnih dvignilo na okrog trideset milijonov.

ORKAN PORUŠIL SANTO DOMINGO

Na sliki je ulica v Santu Domingu, v republiki Dominico, ki je najstarejše mesto belopoltnih ljudi na ameriškem kontinentu. Ima okrog 30,000 prebivalcev. Dne 3. sept. je prihrumel orkan, ki je mesto skoro popolnoma uničil. Nad 4,000 ljudi je bilo ubitih in škodo cenijo na dvajset milijonov dolarjev. Vihar je razdejal tudi mnoge vasi v pasu, ki si ga je izbral na svojem rušilnem potu. Celu mnogo trdno zidanih hiš je porušil.

Fašistična oblast strelja Slovence v hrbet, ene pa je dala v zapor

Proces proti slovenskim teroristom na Primorskem vzel šest življenj. Mnogo jetnikov obsojenih na dolge zaporne kazni.—Svetovni tisk o obravnavi.

Ko je bil februarja t. l. izvršen bombni atentat na fašistični list Popolo di Trieste, je fašistična oblast začela iskati krivice in spravila v ječo več to osumljenih Slovencev, izmed katerih jih je odbrala nad dvajset za končno obravnavo, ki je bila zaključena 5. septembra. V dotičnem atentatu je bil en urednik ubit in nekaj oseb ranjenih. Izvršenih je bilo tudi več požigov in nekaj drugih nasilnih akcij, ki so jih storili neznani ljudje.

Za obravnavo v Trstu proti slovenskim "zarotnikom" se je zanimalo vse evropsko in tudi ameriško časopisje, ki je o nji obširno pisalo, samo listi v Jugoslaviji so smeli o nji prav malo poročati, prav nič pa ne o obsodbah.

Prosekutorji so spravili na dan tudi nevrjetne budalosti. Prisilili so enega obtoženca, da jim je potrdil njihovo domnevo, da so nameravali izvršiti atentat tudi na Mussolinija. To nalogo so dali slovenski "teroristi" Alojziju Valenciču; ker ga oblast ni sumila, bi mu morda ne bilo težko podtakniti peklenski stroj v Mussolinijev avto, ki bi svoj mandat ob pravem času izvršil, in il duceja ne bi bilo več.

Valencič je bil obsojen na smrt in ustreljen dne 6. sept. zjutraj v hrbet. Zaeno z njim so bili na enak način ustreljeni ob fašističnih krvnikov Franc Marušič, F. Bidovec in Zvonimir Miloš. Dva sta bila

ustreljena že prej. Ti štirje so bili usmrčeni radi atentata na omenjeni fašistični list. Span-ger je bil obsojen na 30 let zapor, osemnajst drugih, ki so bili pred istim izjemnim fašističnim tribunalom pa so dobili od 36 mesecev do 25 let zapor.

Zagovornike obtožencem je določilo sodišče. Ameriški reporterji so se zelo čudili, ko so tudi zagovorniki konstatirali, da so obtoženci krivi in zahtevali od sodnega tribunala, da jih kaznuje strogo po postavah. V Zed. državah zagovorniki svoje klijente branijo ter dokazujejo njihovo nedolžnost, ali nekrivdo, pa če so še tako prepričani, da so prestopke resnično izvršili.

Ameriški listi o obtožencih niso pisali posebno simpatično. Fašistični teror je nekatere jetnike pripravil v tolikšen strah, da so prišli čisto iz ravnotežja ter priznali svojo krivdo in opisali svoje prestopke do največjih potankosti, namreč kako so izvršili atentat, kako so utihotalpjalji letake, in kako so bili v zvezi z Orjuno ter v špijonski službi za jugoslovansko vlado. Izdajali so baje drug drugega, sodnik pa je množici pridigal, kakšen mora biti človek, da je dober italijanski državljani. Pripovedovali so tudi da so prepovedane letake dobivali skozi jugoslovanski konzulat v Trstu.

Cenzura v Jugoslaviji je objavila vest o obsodbi zadržanih, set odstotkov.

toda v Ljubljani so o eksekuciji izvedeli po tajnih virih še isti dan. Dijaštvo je priredilo demonstracijo proti Italiji, ki se je razvila v izgred. Več demonstrantov in policajev je bilo ranjenih. Medtem, ko so se v Ljubljani valile po ulicah protestne množice, je cenzura poskrbela, da ni prišlo v Beograd tisti dan nobeno poročilo o eksekuciji v Trstu, ker se je bala, da bi storili demonstranti v razjarjenju kak čim, ki bi dal Mussoliniju zopet priliko ponižati Jugoslavijo in njeno vlado. Vzlic cenzuri pa je ljudstvo izvedelo o rezultatu tržaškega procesa po ustnih izročilih. Sovraštvo proti Italiji se je povečalo in situacija je napeta.

Tržaški proces je dal fašistom povod, da nastopajo proti Slovincem na Primorskem še bolj drastično. Padec fašizma je edino, kar bi jih rešilo. In fašizem prej ali slej pade in tedaj bodo dane boljše prilike popraviti krivice, ki se gode narodnostnim manjšinam in istim Italijanom, ki so vsled svojih opozicionalnih nazorov enako preganjani.

Italijanska zunanja trgovina nazaduje

Izvozna trgovina Italije je v prvih sedmih mesecih tega leta v primeri z enako dobo v prejšnjem letu nazadovala dvajset odstotkov.

INDIJSKA KRIZA SE NADALJUJE

Prizadevanja angleške vlade za dosego sporazuma z indijskimi nacionalisti so se za enkrat spet izjalovila. Gandhi je odklonil predloge zmernih nacionalističnih voditeljev z izjavo, da mora Anglija obljubiti več, predno pristane v preklic nenasilne resistance, ki je Gandhijeva metoda v revoluciji proti angleški nadvladi. Kako se bo situacija razvijala sedaj, je težko vedeti, toda brzkone ne v prilog Anglije, ki je vsled indijskega bojkota terastoče odpornosti Indijcev zelo prizadeta ekonomsko in politično. MacDonaldov kabinet je v velikih zagatah, ker bi se rad pobotal z Gandhijem, toda si vsled opozicije konservativcev ter javnega mnjenja ne upa obljubiti toliko, da bi ugodil v principu vsem Gandhijevim zahtevam. Vzlic temu vlada upa, da bo dobila izhod iz kritične situacije ter rešila indijsko konferenco za dosego sporazuma, ki se bo vršila meseca oktobra v Londonu.

Kongres angleških unij za krajši delavnik

Kongres angleških strokovnih unij, ki se je vršil prve dneve septembra v Nottinghamu, je sprejel med drugimi zahtevo za sedemurni delavnik v vseh obratih. Sprejeta predloga določa, da se delavnik skrajša prislino s posebno postavo. Kongres je nadalje zahteval tudi uvedbo starostne pokojnine za delavce, ki so dopolnili 60. leto.

Voditelji kongresa so v razpravi o socializmu naglašali, da Anglija ni godna vsled svojih posebnih razmer za drastične socialistične eksperimente, ker tudi ljudstvo ni nanje pripravljeno. Ugovarjali so jim posebno člani neodvisne delavske stranke, ki so bili zelo močno zastopani. Zbornica je morala parkrat sejo zaključiti, ker so napolnili galerijo komunisti ter s svojim organiziranim vpitjem preprečili nadaljevanje seje.

Generalna stavka v Španiji

Od kar je v Španiji padel diktator Primo de Rivera, se dežela giblje v uporniškem razpoloženju. Vlada je v vedni bojznosti pred revolucijo. V neki stavki v Lasherasu je policija ubila enega delavca, vsled česar so unije proglasile v protest generalno stavko dne 6. sept. Ob tej priliki so se v raznih mestih vršile demonstracije, ki so bile le oznanilo, da se Španiji bliža vihar, ako vlada temeljito ne spremeni upravnega sistema in da ljudstvu več pravic.

Na tretji strani Šularjev članek o potovanju po Jugoslaviji.

Na četrti strani članek našega ljubljanskega dopisnika o literarnem delu Antona Kristana.

Na peti strani odgovorja Fr. Zaitz na "komplimente" Prosvetnega prvega pomožnega urednika,

Na šesti strani članek Jos. Siskoviča o bodočnosti slovenskih trgovcev.

SEZONA UPOROV V JUŽNI AMERIKI

Revolucije v petih republikah spremenile vlado. — Napekost v par drugih. — Ekonomski in politični vzroki argentinske revolucije.

Ekonomska kriza vpliva v južno in centralno-ameriških republikah na običajen način — z revolucijami. Prošlo soboto je bil strmoglavljen argentinski predsednik Hipolito Yrigoyen, ki je bil dolgo najpopularnejši državnik v Argentini in izvoljen v drugič za predsednika z večino, kakršne ni dobil še noben predsednik pred njim. Ali vsled dolgotrajne krize je njegova zvezda zatonila, in to v južni Ameriki pomeni revolucijo, če se ne popularna vlada sama ne umakne, kar se seveda ne dogaja.

Argentina je edina vplivna republika na ameriškem kontinentu, ki je z Zed. državami že dolgo v hladnem razmerju. Upirala se je prodirajočemu ameriškemu kapitalizmu, vsled česar so se Zed. države maščevale s carinami na argentinsko blago, ob enem so jo hotele diplomatično izolirati. Ta prikrita vojna je imela za posledico težje ekonomske posledice kakor za Zed. države, in to je en vzrok, da je Yrigayen padel.

Za provizoričnega predsednika je bil od vojaške kamarije proglašen general Jose Evauristo Uriburu. Izgredi v glavnem mestu Buenos Airesu, kjer je tudi več tisoč Slovencev, so trajali pred padcem vlade le par dni. Prejšnja vlada je bila strmoglavljena brez večje izgube življenj, hujski izgredi pa so nastali pozneje.

Uspešne revolucije v tekmi za oblast so se od februarja to leto izvršile tudi v republikah Dominico, Haiti, Boliva in Peru, revolucionarna gibanja za strmoglavljenje vlad pa imajo sedaj Panama in Uruguay.

Nobena teh revolucij nima socialnega značaja v našem pomenu besede. Ponavadi se tista skupina generalov in drugih višjih oficirjev, ki ni na vladi, bori, da vrže tiste, ki so na vladnih mestih.

Vračajo se

Rudarska sekcija komunistične strokovne internacionale na Čehoslovaskem, je na svojem kongresu v Ostravi sklenila likvidirati in se zopet združiti s socialistično rudarsko zvezo.

Jeklarski barometer

Produkcija jeklarske industrije tekom avgusta je v primeri z julijem, ali z avgustom prejšnjega leta, nazadovala.

V prihodnji številki

začne v Proletarcu izhajati roman

"TASKEKENT — KRUHA BROGATO MESTO"

Glasovi iz našega Gibanja

Naše gibanje v Clevelandu napreduje

Cleveland, O. — Zadnje čase se naseljuje v naše gibanje prerojenje, ki nam daje novih energij in pogoje za napredek. Mrtvo, v katerem se je delavstvo nahajalo več let, izginja. Kljub št. 27 dobiva na vsaki seji nove članke, česar že dolgo nismo bili vajeni. Udeležba na sejah kluba postaja zmerom boljše in diskuzije so živahne, kar je znak, da se naše članstvo zanima za svoje probleme in da je zopet pripravljeno delati za prosep svoje organizacije.

Na seji 1. avgusta je klub št. 27 sklenil ustanoviti ženski odsek in mi v ta namen naložil skicani sestanek sodruživ. Vrhil se je dne 22. avgusta. Ker se je tu ravno nahajal s. Chas. Rogorec na agitaciji, smo ga povabili, da razloži pomen takega odseka. Na dotičnem sestanku je pristopilo v klub sedem novih članic. Na svoji prvi seji 2. sept. so sprejeli osem nadaljnjih članic ter si izvolile stalni odbor, v katerem so siedece sodrujinje: Ana Renkov, tajnica; Pauline Brimsek, zapisničarka; organizatorica sodrujinja Siskovich; v nazornem odboru so sodrujinje Sabnik, Schutte, Poljšak in Saka. Ženski odsek kluba št. 27 seje sedaj nad dvajset članic, kar sodruži s tem niso zadovoljne in bodo agitirale, da se število več kot podvoji.

Zavedne žene in dekleta, vaše mesto je v socialistični stranki. Sedaj, ko imajo naši klubi lahko posebne ženske odseke, imate še več prilike razviti svoje aktivnosti. Ženske lahko največ koristijo socialističnemu gibanju, ako ga razumejo. Imajo priložnost vplivati na svoje otroke iz vzgoje v delavskem duhu. Kjer sta mož in žena enakega prepričanja, se dobro razume in sta pripravljena drug drugemu pomagati v agitacijskem delu. Žena lahko pridobi moč, da je aktiven v borbi za izboljšanje življenjskih razmer, ali pa ga pripravi, da postane navačen avtomat, ki ne šteje ničesar.

Z ustanovitvijo ženskega odseka je naš klub napravil lep korak naprej. Na svojih sestankih bodo ženske lahko razpravljale med drugim o problemih, ki se tičejo predvsem delavskega ženstva in o svojih aktivnostih; s prakso, ki jo dobe na ta način, bodo lahko toliko boljše sodelovale na klubovih sejah in v klubovih aktivnostih.

Zelim še, da bi mogel kmalu poročati, da smo ustanovili tudi angleški pododsek našega kluba. Sodrugi in sodruginje kluba št. 27, napravimo še ta uspeh, da bo potem naše skupno delo toliko lažje.

Louis Zorko.

Iz Johnstowna

Našem delavstvu v okolici Johnstowna ponovno sporočamo, da priredi klub št. 5 J. S. Z. svoj piknik v nedeljo 14. septembra na znanem pikniškem prostoru na Park Hillu.

Posetijo nas dobri slovenski in angleški govorniki. V slovenščini bo govoril Anton Zornik iz Herminie, znan aktiven delavec v našem pokretu. Govor v angleščini bo imel sodr. dr. Van Essen iz Pittsburgha, kandidat za zveznega senatorja socialistične stranke države v Penni.

Dr. Van Essen je priznani dober govornik in predavatelj. Kot tak je privlačen in dostopen vsakemu, posebno mladini. Apeliramo na delavske starše, da nagovorijo in pridobijo mladino za čimvečji posej.

Govor dr. Van Essena bo posvečen mladini; potrebno je, da mladina čuje dobre govornike, se tako od bližje seznani s principi naše stranke ter začne polagoma zavedno misliti in se končno pridruži nam v boju za delavske interese.

Enako apeliramo na vse ostale delavce v tej okolici, da posetijo to klubovo priredbo v obilnem številu in čujejo izvajanja dobrih govornikov. Za udeležence bo v vseh ozirih dobro preskrbljeno. Vstopnina je samo 25c za osebo.

Odbor.

O agitaciji in drugem iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Dne 29. avgusta sem bil prost, pa sem se odpeljal na agitacijo v Canonsburg, Pa., oziroma v slovensko naselbino tik Canonsburga, ki se imenuje Strabane. Obiskal sem med drugim sodruga John Terčelja, ki se je pred par meseci pri delu ponesrečil. Podzidavali so neko hišo, ko so opore odpovedale, John pa je bil pri tem tako nesrečno zadet, da mu je zlomila nogo. Tedaj so govorili, da mu jo bodo zdravniki težko rešili, toda na srečo se mu dobro zdravi, dasi John še dolgo ne bo sposoben za delo. Zelim mu seveda, da čimprej okreva in da ga zopet vidimo na naših konferencah, shodih in drugih prireditvah, kjer ga pogrešamo.

Posetil sem nadalje delovnega tajnika kluba s. Bartola, s katerim sva obiskala več rojakov. Tudi s sod. Udovičem sva napravila nekaj obiskov v agitacijske svrhe. Zvečer sem šel v moj stari kraj k Johnu Bregarju, s katerim sva razpravljala o raznih vprašanih poznano v noč. Drugi dan sem obiskal Johna Troho, tajnika druš. Postojnska Jama SNPJ., ki je zgorev, agilen človek. Tja je prišel tudi znani mladenič sodrug John Kutch, s katerim smo imeli zanimive pomenke. Sešel sem se tudi z Vodiškom, Kokličem, Pavlom Posegom in več drugimi starimi sodrugi ter somišljeniki. Proletarec je v njihovi naselbini zelo razširjen, vendar sem še dobil nekaj novih naročnikov in ako bi imel čas, bi jih bil nedvomno še več. Hvala vsem, ki so mi šli na roke.

BIVALIŠČA, KI SE NE MOREJO UPIRATI VIHARJEM

Velik odstotek prebivalcev v republiki Dominico, katero je prošli teden obiskal silen orkan, živi v hišah, kakor je ta na sliki. Viher jih je razkopal in raznesel milje daleč. Najbolj je bilo prizadeto glavno mesto Santo Domingo, kjer je ostalo le malo hiš nepoškodovanih. Po dosedanjih podatkih cenijo, da je bilo ubitih nad štiri tisoč ljudi, ali mnogo več, kot v zadnji potresni katastrofi v Italiji. Republika Domingo ima blizu milijon prebivalcev. Dežela leži v tropičnem pasu.

rim smo imeli zanimive pomenke. Sešel sem se tudi z Vodiškom, Kokličem, Pavlom Posegom in več drugimi starimi sodrugi ter somišljeniki. Proletarec je v njihovi naselbini zelo razširjen, vendar sem še dobil nekaj novih naročnikov in ako bi imel čas, bi jih bil nedvomno še več. Hvala vsem, ki so mi šli na roke.

premagali in pripomogli, da bo tudi Bridgeport v prvih vrstah tistih naselbin, ki so aktivne tudi na kulturnem polju.

Joseph Snoy.

Odkritost je lepa čednost

Iz Penna. — Besede v govorih so zelo poceni. Govoril lahko za človečanstvo, napadaš izkoriščevalni razred, v praksi pa mu pomagaš ter ga podpiraš, toda ljudje na shodih slisajo le besede in ploskajo. Dogodi pa se lahko, da tudi ne ploskajo, če se jim zazdi, da govornik ne misli tako kakor govori.

Na slavnosti društva SSPZ. v White Valleyju je govoril na Labor Day predsednik SSPZ. in urednik "Enakopravnosti" Vatro Grill, ki je med drugim naglasil: "Delujmo za SSPZ. in za napredek človečanstva". Zelo lepo rečeno, toda ako je Vatro res postal vodja republikanske stranke v svojem wardu v Clevelandu, bo težko delal za napredek človečanstva, ker bodo clevelandski republikanski bosi hoteli, da bo služil njim in privatnim interesom, ne pa človečanstvu.

Eden navzočih.

Še vedno orjemo ledino

Newburgh (Cleveland), O. — Šel sem na agitacijo za Proletarca in nabirati podpise na peticije za naše delavske kandidate v razne državne in mestne urade. Če ne pridejo na glasovnico, bo to krivda tistih delavcev vseh narodnosti, ki nečesto pomagati ali ki se bratijo podpisati peticije.

Za izgovore niso ljudje nikdar v zadregi. Prideš k rojaku, ki se oglašja za naprednjaka, ponudiš mu Proletarca ter ga vprašaš, da se nanj nagodi, pa začne naštevati izgovore, ki jim ni ne konca ne kraja. Primerilo se mi je, da sem obiskal eno tako družino, ki lista ni hotela vzeti, bili pa so pri volji podpisati peticijo. Dan pozneje mi je dotična ženska izrazila, da želi, da se njen podpis ter podpis njenega moža zbrishe, ker ne marata, da bi bila zapisana na socialističnem papirju.

Par tednov kasneje smo razposlali nekoliko plakatov v agitacijske svrhe in vabila za pristop v naš socialistični klub. Oh, kako smo se pregrešili, ker smo se drznili pošiljati tako literaturo naprednjakom, ki po svojih nazorih ličijo veliko bolj cekmoštroim kot komu drugemu. Ko je neka dobra mamica stvar prečitala, jo je preletel strah pred vračičkom,

ki buči okrog ter išče koga bi požrl, pa je hitro napisala pismo, v katerem pravi: "Ti čóčilist stran od naše hiše, te ne maram videti. Jaz nisem bila nikdar čóčilist in mi učimo naše otroke kakor so naš starši učili. Ako ne odnehaš, se bomo drugače pomenili..."

Ker se vračička niti velikega vruga ne bojim, in ker se ne pustim odstrašiti vsaki groznji, nisem izgubil apetita. Naša pobožna znanka piše, ne da bi vedela kaj je napisala.

Socialisti vemo, da je na svetu slabo zato, ker so ljudje nevedni, ker se nočejo brigati za svoje koristi, ker v svoji omejenosti mrze delavske agitatorje in ker se pobožno vzgajajo tresejo pred socialisti v strahu, da jim bodo vzeli potni list v nebesa. Mi jim seveda ne bomo verovat v nebesa, želimo pa, da tudi kaj store za izboljšanje življenja na tem svetu.

Rojaki delavci, pristopite v svojo politično organizacijo, v klub JSZ. in sodelujte, da bomo v čimvečji meri uresničevali svoj program.

Joseph Lever.

Kaj je socializem

Collinwood, O. — Nedolgo tega sem govoril z rojakom, ki se prištevaja h komunistom. V Rusiji je bil vojni ujetnik. Hvali boljševike in Rusijo ter graja socialiste ter Proletarca. Pravi, da Proletarec piše proti boljševikom, nadalje, da socialisti niso za podpiranje prijatelne lastnine, pač pa je socializem le za skrajšanje delovnih ur ter višjo plačo, kapitalisti pa naj vse lastujejo, kakor dozdaj.

Rekel sem rojaku, da se moti. Socializem znači novo ekonomsko uredbo, in zato s kapitalizmom ne more biti eno in isto. Temu, kar uvajajo v sovjetski Uniji, pravijo socializem. Uradno ime Rusije je Unija sovjetskih socialističnih republik.

Rojak, ki blodi v svojem napalnem tolmačenju, ni še nikoli bral, kaj je socializem, in zato ne pozna njegovih temeljnih principov. Njem in drugim, ki se enako motijo, jih tukaj navajam:

1.) Socializem znači družabno uredbo, katere temeljno načelo je javno, to je, ljudsko lastništvo produktivnih in distributivnih sredstev, ter produkcija za potrebo, ne za profit.

2.) Demokratična kontrola nad socializirano industrijo.

3.) Absolutna garancija do vseh dobrin življenja vsem ko-

ristnim članom človeške družbe.

4.) Ljudstvo edino ima moč odločati, kdo naj bodo uradniki v vladnem sistemu socialistične države.

To so v glavnem načela, na katerih bo bazirala socialistična ekonomika uredba. Vsi prirodni viri, kot železo, premog, olje in druge rude, vodne sile, nadalje vsi veliki industrijski obrati, ves transportacijski sistem (železnice, paroplovba, zrakoplovi, telefon, radio itd.) bo pod socializmom ljudska, torej ne več privatna posest.

V taki uredbi delavec ne bo več prisiljen tekati od tovarne do tovarne, od rudnika do rudnika, ker mu bo družba dolžna dati delo, in ga mu bo tudi dala. Če bodo delavci lahko producirali zadosti za vse v osmih urah, bo delavnik osem ur, če pa v sedmih, bo delavnik štiri ure na dan. Zdravstvo bo socializirano in ne bo ti več treba skrbeti, kje bo denar za zdravnikovo in bolnišnično.

V današnji uredbi ima sicer delavec voljno pravico, toda v politiki odločuje denar, ne demokracija. Ker bo pod socializmom sistem kapitalističnega kupovanja in tujovanja s puščako opravičen, pride demokracija do resnične veljave.

To je, kar znači socializem. Dobimo ga, kadar bomo zanj zadosti zreli. Rojak, ki si ga predstavlja drugače, pa se lahko pouči, kaj socializem v resnici pomeni in videl bo, da je socializem socializem, pa naj bo v eni ali drugi državi, v Rusiji ali pa nemški Avstriji. Kdor socializem hoče, naj začne zanj delati, ker sam od sebe ne pride.

Frank Barbich.

Oddajte svoje glasove socialističnim kandidatom

Apel milvauskim volilcem.

Milwaukee, Wis. — Primarne volitve v tem mestu se bodo vršile v torek 16. septembra. Spodaj podpisani je kandidat socialistične stranke za poslanca v petem assembly okraju, katerega tvorita pet in dvanajsta warda.

Program, ki ga zastopam, je volilna platforma socialistične stranke države Wisconsin, sprejeta na konvenciji maja to leto. Zapodan je v glavnem v sledečih točkah:

1.) Produkcija in distribucija električne sile v mejah ljudskega lastništva. Javno lastništvo vseh drugih utilitnih naprav.

2.) Državno zavarovanje delavcev za bolniško podporo, proti ponesrečbam in brezposelnosti, ter izboljšanje sedanje postavbe za odškodninske podpore in starostno pokojnino.

3.) Revizija nepravilnega davčnega sistema v Wisconsinu, da se razbremenijo domove delavcev in farmarjev previsokega davka. Znižanje davka na male dohodke in zvišanje davčne mere na visoke profite ter zapuščine.

5.) Svoboda govora, tiska, zborovanja in verstva.

6.) Enakopravnost plemen in prijateljstvo napram narodnostnim skupinam te dežele. Zahtevati od oblasti, da odpravi drhalska nasilja (mob rule).

PIŠITE UPRAVNIŠTVU!

Ako je v vašem imenu v naslovu, ki je prilepljen na listu, pomota, ali če se kaka številka izgubi, ali če ste dobili slučajno kak tiskovno pokvarjen izvod, nam sporočite v pismu ali dopisnici, da pomoto popravimo, oziroma, da vam pošljemo drugo številko lista. Naša želja je naročnikom ustrezati. Od njih pa pričakujemo, da nam vse morebitne pomankljivosti glede lista sproti sporoče.

7.) Modificiranje prohibicijske postavbe, da bo dovoljevala vino in pivo ter distribucijo pod državno kontrolo.

8.) Pospeševanje ljudske vzgoje, za katero mora država prispevati kolikor največ mogoče in oskrbeti otrokom delavcev in farmarjev vse pogoje do višješolske izobrazbe.

Kapitalizem se je polastil kontrole nad tiskom, šolstvom, dominira literaturo in vse politično življenje dežele. Delavstvo to stanje lahko spremeni, če glasuje za socialistično listo.

Primarne volitve se vrše v torek 16. septembra.

John Ermenc, kandidat za assemblymana v 5. distriktu (5. in 12. ward).

Brezposelnost v Kanadi

Windsor, Ont. — Prebrel sem za delom to poletje mnogo krajev v raznih provincah Kanade. Brezposelnost povsod, in to je tudi vzrok zmagi konservativne stranke pri prošlih volitvah poslancev v kanadski parlament. Obljubili so dvigniti carino, češ, da bo to pomagalo kanadskim farmarjem in delavcem. Ljudstvo jim je dalo večino, in zdaj čaka. Pravijo, da ne bo vzlic obljubam tudi pod novo vlado nič bolje, ker so sedanje ekonomske razmere veliko bolj svetovni kot pa kanadski problem.

V Windsorju je brezposelnost utaborejena enako kronično kakor v sosednem Detroitu. Govor je to poletje bilo spet silno mnogo v Kanadi, ki so prišli od vaše strani semkaj "piti". V Windsorju je mnogo rojakov že mesece brez dela. Marsikdo misli, da bi imel več sreče pod Uncle Samom, pa kakor vidimo, je brezposelnost tudi pri vas velika. Kdaj neki si bomo delavci po vsem svetu složno podali roke in prevzeli oblast v svoje področje?

Popotnik.

Listu v podporo

XI. izkaz.

Moon Run, Pa. Louis Glažer, 50c; Joseph Aubel, 40c; po 25c: Jacob Ambrozich, Joseph Dolenc, Valentin Joger, Luka Butja, John Peperhouse, Martin Uraškar, Frank Aubel, Rudolf Gorjup Louis Aubel, Frank Kovach, Frank Skvarča, Frank Vehar, Peter Gornik, Louis Jeram, Frank Bolah Frank Ambrozich, Frank Jeram, Frank Knez in Frank Oswald. Po 20c: John Urbanja in Lenard Mahovne; Mike Jerala, 15c; po 10c: Jacob Škerl, Jacob Mahovne, Urban Olivani, Peter Raspočnik, Andrej Pankarčič, John Čuk, Blaž Arh, Victor Butja, Frances Mahovne, Jacob Tomec in Frank Reven; po 5c: Frank Škerl, Neimenovan in John Knez, skupaj \$7.45 (zabrala Jacob Ambrozich in Jacob Škerl).

Blaine, Ohio. Nabrano na konferenci JSZ. v Blaine, \$7.44.

Duluth, Minn. Od naprednih Slovencev iz Minn. \$5.00 (Poslal John Kobl).

Sheboygan, Wis. Jack Mernhard, \$2; Anton Zorman, \$1, skupaj \$3.00.

Cleveland, Ohio. Po \$1, Anton Mravlj in August Komar; po 25c: Martin Kožar in Matija Mahne, skupaj \$2.50.

Indianapolis, Ind. Louis Sašek \$1; Valentin Stroj 50c; Frank Skufca 25c, skupaj \$1.75.

Lawrence, Pa. Louis Britz \$1.00. Chicago, Ill. Sava Bojanovich \$1.00.

Willard, Wis. Mike Krulitz 60c. Bearcreek, Mont. Ignac Marinčič 50c.

Skupaj v tem izkazu \$30.24, prejšnji izkaz \$308.41, skupaj \$338.65.

KONFERENCE KLUBOV J. S. Z. IN DRUŠ. PROSVETNE MATICE

MOON RUN, PA.

konferenca v nedeljo 28. septembra.

SHEBOYGAN, WIS.

konferenca v nedeljo 28. septembra.

Klubi in društva v njunih delokrogih naj skrbijo, da bodo zastopana s svojimi delegati.

PO JUGOSLAVIJI

Piše Anton Šular

Izletniki SNPJ. vseh treh skupin so prišli skupaj dva-krat, namreč v nedeljo 27. ju-lij na ameriški dan v Ljub-lijani, in potem na skupni vo-žnji po Jugoslaviji.

Na "ameriški dan", ki smo ga praznovali na vrtu hotela Tivoli se je res sešlo precejšnje število ljudi — "Amerikancev", "wouldbe-Amerikancev", ex-Amerikancev ter prijatelji in sorodniki vseh treh vrst Ame-rikancev. Kar nas je bilo iz-letnikov prve skupine, smo sma-trlali ostali dve za nekakšne "greenarje", toda imeli sta to prednost, da so njuni člani imeli še precej dolarjev v že-pih; medtem ko smo jih mi, že "old-timerji" v starem kraju, zelo izpraznili.

Prvi "ameriški dan" v Ljub-lijani.

Zabava popoldne je bila iz-vrstna. Igrala nam je godba delavskega železniskega dru-štva "Zarja", mi pa smo kram-ljali, pili in kajpada tudi pili dobro kapljico.

Zvečer je bil banket, ki se ga je udeležilo okrog 150 oseb. Jedače in pijače je bilo dovolj in vredno tistega "capaka", ki ga je vsak prispeval.

Banket je otvoril s. Olip ter oddal predsedništvo staremu sodruhu dr. Henrikumu Tumi. Ra-zun teh dveh so govorili na banketu Ivan Vuk, delavski ča-šnikar in pisatelj; France Ko-blev v imenu 55 delavskih za-drug, katere imajo 25,000 čla-nov; izseljeniški komisar Fink; Tone Seliskar v imenu proletar-skih pisateljev "Svobode"; so-cialistični veteran Nace Mi-hevc; Anton Jurca iz Detroi-ta; Anna Golob iz Chicaga; Anton Šular iz Kansasa; Boris Kristan, sin pokojnega zadru-žnega delavca Toneta Krista-na; Jacob Zupančič in Frank Alesh. V angleškem jeziku je govorila sodružica Emmy Freundlichova, članica avstrij-skega državnega zbora, aktiv-na delavka avstrijske sociali-istične stranke in delavskega združništva. Poročilo o tem banketu so prinesli razni ljub-lijanski listi in mariborska "De-lavska Politika".

Izlet po Jugoslaviji.

Naslednji dan smo pričeli s skupnim izletom po Jugoslavi-ji. Dasi bi imela biti to glav-na "atrakcija" našega poseta v starem kraju, se je odzvalo le 68 izletnikov vseh treh sku- pin, ki so skupno šteje pribli-žno 180 oseb, torej le ena tre- tjina. To skupno potovanje je nam dalo mnogo užitka, videli smo res lepe in slikovite kraje in bili smo deležni tudi par- nostvari, katerih ni bilo v progra-

mu in jih izletni urad ni obli- buil.

Železniška direkcija je nam da'a na razpolago tri vozove II. razreda, dasi je izletni urad plačal le polovično vožnjo za III. razred. Ves čas vožnje, ki je trajala osem dni, smo ime- li svoje vozove II. razreda, kar je mnogo pripomoglo k dobri volji izletnikov. Iz Ljubljane smo se odpeljali proti Dolenj- ski. Takoj po odhodu so se or- ganizirali v vagonih pevski zbo- ri. Sopotnik jih je definiral "pivsko-pevski". Naša mila, večno lepa, krasna pesem, ka- kor bi ocel navdušen narod- njak, se je razlegala s kratki- mi odmori ves dan in še pozno v noč.

Zemlja in kamen.

Prišli smo v Dalmacijo. Ze- lo revna dežela. Tu in tam vi- diš kosček zemlje med skalov- jem, skrbno negovan, kjer ra- ste krompir, ali nekaj stebel koruze in razna zelenjava. Do- bro uspeva trta, oljke, fige in drugi južni sadeži.

Zjutraj 29. julija smo do- speli v Split. Na postaji so nas pozdravili zastopniki de- lavske organizacij, med njimi sodrug Marko V. Curtini, za- stopnik delavske zbornice, ki je nam bil potemu ves čas na razpolago in z nami potoval v Dubrovnik in nam razkazoval razne zanimivosti. Nastanili so nas v treh hotelih, ki so vsi v takozvani Dioklicijanovi pa- lači. Mesto šteje okrog 33,000 prebivalcev in nad 3,000 jih je v tej starodavni zgradbi.

Ostanki iz nekdanih dni.

Popoldne smo se odpeljali v staro mesto Trogir, drugi dan pa s parnikom proti Dubrovni- ku. Vožnja ob obali mimo raznih otokov je zelo lepa. Imeli smo krasno vreme. Tudi dalmatinsko vino je pripomo- glo k izbornemu razpoloženju izletnikov. Dospeli smo v Gruž, ki je predmestje Du- brovnika. Mesto je obdano s silnim obzidjem, ki tvori eno izmed najmočnejših srednjeve- skih utrd.

Naslednji dan smo napravili izlet v avtomobilih v Boko Kotorsko, v Kotor in potem pre- ko gore Lovčen na Cetinje v Črni gori. Od Kotorja do Ce- tinja smo p'čali vožnjo iz svo- jega žepa, ki je znašala 80 Din. Ni je nam bilo žal. Ce- sta preko gore Lovčen je nekaj posebnega. Vije se kvišku v 132 stopenjah. Razgled s te- ceste na Boko Kotorsko, na Kotor in na odprto morje je ne- tjina. To skupno potovanje je nam dalo mnogo užitka, videli smo res lepe in slikovite kraje in bili smo deležni tudi par- nostvari, katerih ni bilo v progra-

se nahaja tudi vojaško pokopa- lišče, kjer leže pod smokvami pokopani voditelji mornarske- ga punta l. 1918. Ustreliti jih je dal preki sod.

Najlepša dežela na svetu.

V gorskem gnezdu, oziroma mestu Cetinju, smo stali nekaj ur in si ogledali več zanimivo- sti. V muzeju nas je vodil navdušen Črnogorec, ki nam je dopovedoval, da je to naj- lepša dežela na svetu. Hm, smo rekli. Bil je svoj čas v A- meriki član druž. št. 75 SNPJ. v Cle Elum, Wash.

Nisem si predstavljal, da je Črna gora s te strani samo sivo skalovje. Res ne vidiš nič dru- gega.

Živa lepota v Črni gori.

Jako so nam ugajale brhke Črnogorke, ki so najlepše ra- ščene ženske, kar smo jih vi- deli na našem potovanju. Ce- lo naš nežni spoi je to potrdil. Vrnili smo se nazaj in naš "Fiat" nas je prepeljal po šti- riurni vožnji brez nezgode v Dubrovnik. Povsod vidiš lepe palme, ciprese in drugo južno drevje.

Zvečer smo zopet zasedli naše vagone in se odpeljali proti Sarajevu. Vožnja od Du- brovnika do Sarajeva je zelo slikovita. Vije se med skal- ovjem in nad prepadi. Na tej progi se pelješ skozi 103 že- lezniške predore. Sopotnik je omenil, da edina dobra stran jugoslovanskih železnic je, da v tuncih ne prižigajo luči. To je za zaljubljenca zelo mikav- no. Med našimi izletniki ni bilo brez njih, kar so pričala zardela lica naših sopotnic, ko smo prišli zopet na svitlo.

Kraji v Hercegovini, po ka- terih smo se vozili, so zelo ska- loviti. Opaziš tudi jako lepe nasade tobaka.

Na postaji v Sarajevu so nas sprejeli razni zastopniki, Slo- vensko pevsko društvo pa nam je zapelo pesem v pozdrav. Nastanili so nas kar v pravo- slavnem semenišču. Nežni spoi je sicer vihal nosove nad "ka- sarno" in par stenicami, ki smo jih dobili za nameček; "a, kdo bi gledal šenkanemu ko- nju na zobe," je pripomnil hu- domušnez.

Naše poturčenje v Sarajevu.

V Sarajevu smo se izvrstno zabavali. Zelo hitro smo se navadili turške kave. Od mu- slimank nismo obračali oči. Kar je emancipiranih, niso za- stirte, toda mnogo je takih, ki se drže vseh starih običajev Mohamedove vere. Mlajše ima- jo obraz zakrit s prozorno čr- no tančico, starejše pa imajo po njemu debelejšo blago; ima- jo pač vzrok.

Sarajevo šteje okrog 65,000 prebivalcev, ali približno toli- ko kakor Ljubljana. Mesto samo na sebi je eno najslavni- jših v Evropi. Zanimiv je posebno turški del mesta, z znamenito čaršijo (trgom), kjer prodajajo muslimani svojo domačo robo, kot preproge, bakreno posodo ter razne dru- ge drobnarije, večinoma vse ročnega izdelka. Malo je mest, kjer bi človek našel toliko raz- ličnih tipov, toliko pestrosti in originalnosti, kot tu, kjer si stojita drug tik drugega orient in zapad.

Iz Sarajeva smo se odpelja- li v Beograd, kjer so nas so- družno sprejeli zastopniki de- lavske zbornice, savoslovni ter drugi delavski organizacij. Zjutraj smo imeli v Delavski zbornici.

Beograd, ki pred vojno ni poznal posebne zivahnosti — imel je provincialni značaj, če- tudi je bil glavno mesto drža- ve — se danes hitro razvija. Zidajo zelo veliko. Na prebi- valstvu naglo narašča, kajti se- danj je tu vlada države, ki je od prejšnje Srbije ne le mno- go večja, nego po prirodnih vi- ri in pomernih sredstvih veli- ko bogatejša in vsled tega ja- čja ter vplivnejša. Beograd, med vojno skoro porušen, v stanju razpadanja, je sedaj že moderno mesto. Zelo lep raz- gled je s sprehajališča Kali- megdan, dobi na ustje Save in Donavo, kot tudi preko na Ze- man.

Od tu smo se odpeljali v Za- greb, ki je na glasu kot naj- modernejšo mesto v Jugoslavi- ji. Tudi tukaj so nas sprejeli zastopniki delavskih organizacij ter nam razkazali svoje u- stanove ter razne zanimivosti.

Popoldne smo se razšli, kaj- ti tu je bil konec našega skup- nega izleta po tej državi. Ve- čina izletnikov je še isti dan odpotovala v razne kraje k so- rodnikom in prijateljem, preu- no se napotijo zopet preko Atlantika.

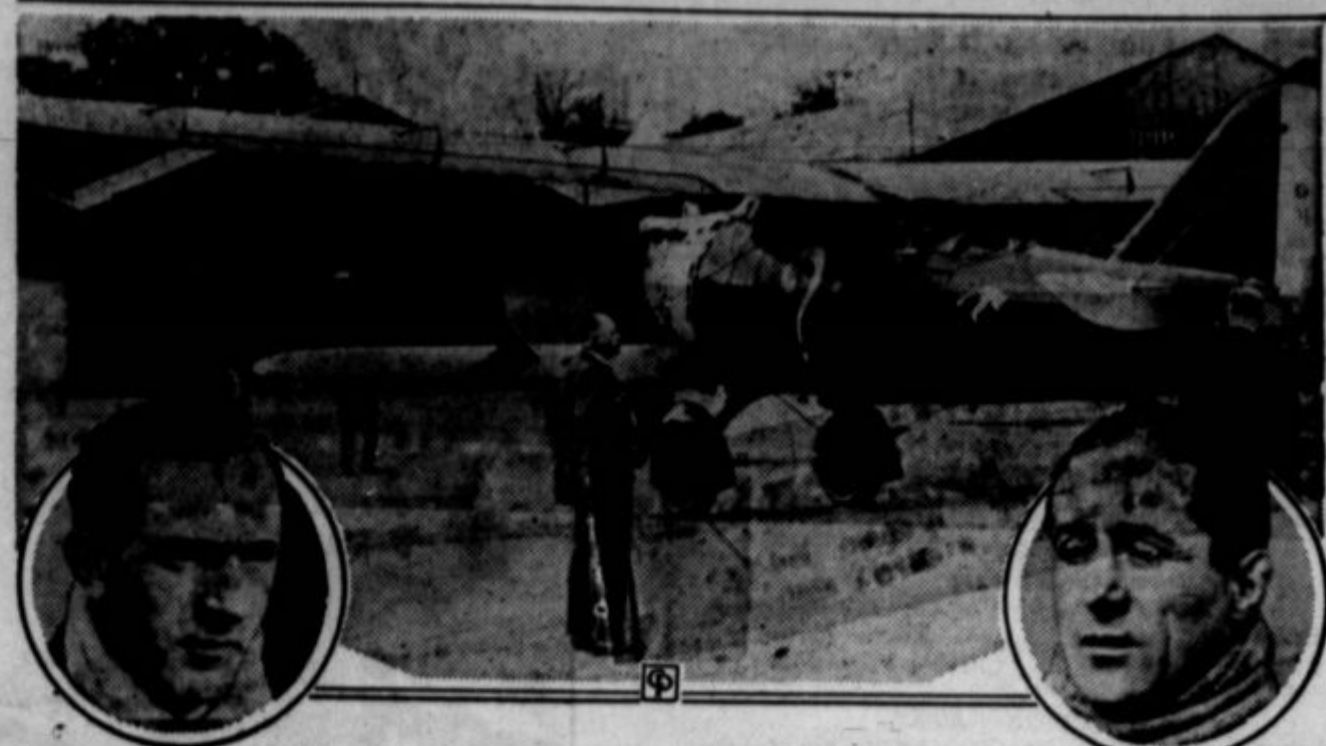
Vsi smo bili soglasnega mne- nja, da je bil to zelo lep izlet, in da je teh osem dni minilo neverjetno hitro.

Prišli pa so vmes tudi stva- ri, ki so pustile svoje sledove in ne bodo pozabljene. Kali- me so v par slučajih dobro vo- ljo izletnikov in prepričali smo se znova, da so nimaokrat predsodki in mrznje jače kot pa zavest odgovornosti. Sicer pa se bo o tem bržkone govo- rilo in kritiziralo drugje.

Glede vodstva izletov sem mnenja, naj bo vodja eden, in sicer spada taka naloga pač ti- stemu, ki ima največkušenj in sposobnosti v potovanjih. Drugi naj mu pomagajo, ka- dar in kolikor potrebno.

Prihodnjič bom pisal o po- vrtni vožnji, o karanteni — namreč kako so na nas Jugo- slovani iskali jugoslovanske uši, in povedal bom tudi svoje misli o skupnih izletih.

PRVI USPEŠEN POLET IZ PARIZA V NEW YORK

Na sliki v ovalu sta Francoza Maurice Bel- lonte in Dieudonne Coste, ki sta s svojim ae- roplanom "Vprajaz" uspešno poletela Atlan- tik direktno iz Pariza v New York. Vzelo ju je le nekaj ur dalj kakor pa Chas. Lindber- ga iz New Yorka v Pariz, ker sta morala na- praviti radi velikih neviht ovinke, ki so jima

podaljšali pot več sto milj. Ker je zračna vož- nja iz evropske strani proti ameriški združe- na z večjimi ovirami, kakor obratno, sta o- menjena Francoza upravičeno vesela svojega velikega uspeha. V raznih mestih Zed. dr- žav sta bila deležna navdušenih sprejemov.

O Jožetu Zavertniku

Milwaukee, Wis. — Prvo le- to je preteklo, od kar je umrl naš borec Jože Zavertnik. Ko se ozremo nazaj, vidimo, da ne le, da njegovo delo ni izgubi- lo na vrednosti, nego celo vi- dimo, da postaja večje in večje.

Jože Zavertnik je bil na če- lu gibanja, ki je vodilo boj pro- ti poneumnjevanju cerkve, vo- dil je boj za svobodomiselstvo v podpornih organizacijah, in pod njegovim vodstvom si je delavstvo zgradilo Slovensko narodno podporno jednoto, ki je najlepši spomenik njegove- ga dela in vseh onih, ki so bili istih načel in misli. Ko je bila ustanovljena, so pisali o nji, da se je rodilo mrtvo dete. Listi so jo napadali, in najbolj so udarjali po Jožetu Zavertniku. Jože je vse premagal, "mrtvo rojene dete" pa je raslo in se razvilo v orjaka.

Delavci, ostanite na potih načel, katere je zastopal Jože Zavertnik, in varujte organi- zacijo, katero je vodil s tolik- šnim uspehom.

Joseph Ule.

Piknik čikaške federacije S. N. P. J.

Chicago, Ill. — V nedeljo 14. septembra bo, kolikor zna- no, zadnji piknik čikaških čla- nov SNPJ. v tej sezoni. Prire- di ga federacija društev SNPJ. na Keglovem vrtu v Willow Springsu. To je njena prva pri-

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Prva Jugoslovanska

restauracija

DOMAČA KUHINJA

Otto and Jerry

Miškovsky,

lastnika.

4047 W. 26th Street

Se priporoča Slovincem v poset

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročni- na \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejevanje angleški so- cialistični list v Ameriki. Mno- go slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročni- no zanj sprejema "Proletarec"

Ali rabite perje za blazine?

Pišite po vzor- ce katere vsa- komur pošljemo ZASTONJ. Ima- mo tudi že splo- tvljene blazine. Za popolno za- dovoljstvo jam- čimo.

ALBERT STETZ FEATHER CO. 138 Passaic St., Passaic, N. J.

Zahvala društva "Bled"

Milwaukee, Wis. — Društvo "Bled" št. 19 J. P. Z. Slova se na tem mestu zahvaljuje vsem svojim prijateljem za darila in vsem, ki so pomagali na pik- niku našega novega društva ter s tem pripomogli, da se je njegova blagajna opomogla za \$300. Obljubujemo, da bo društvo "Bled" vračalo nakle- njenost po pravilu bratstva društvom in članom.

Jeannie Perko, tajnica.

Sodrugom v Clevelandu.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narodnem domu. Sodrug, ki hajate redno na seje in pridobivate mu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.

Trgovina s mešanim blagom. Peči in pralni stroji naša posebnost. Tel. Herminie 2221.

Zadružna banka Ljubljana, Jugoslavija,

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13, BLIZU GLAVNEGA KOLODVORJA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najblijemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošiljk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni. Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakade na račun Zadružne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadružna banka o tem obvesti in naroči izplačilo. Naš upravni zastopnik za Ameriko je Joseph Menton, 15824 Normandy Ave., Detroit Mich. Obračajte se nanj.

Obračajte se v vseh bančnih poslih za stari kraj na Zadružno banko v Ljubljani.

MOŠKE OBLEKE

100% IZ ČISTE VOLNE

\$16.50

LAWDALE CLOTHING HOUSE

3649 West 26th St., blizu Lawndale

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRtg. & PUB. CO.

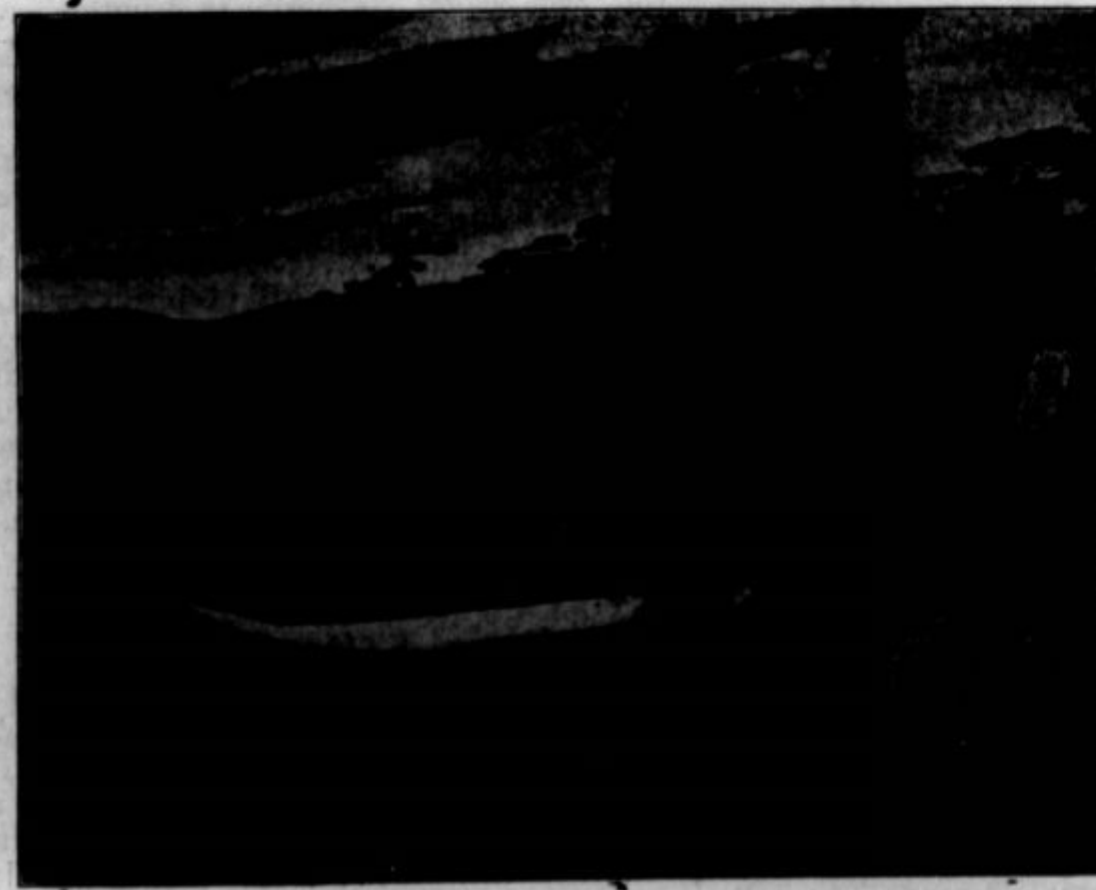
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Landale 2012

A. H. Skubic, predst. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

Taškent --- kruha bogato mesto

VSA POKRAJINA je požgana od solnca. Zivine ni več. Ljudje pohajajo obupa- ni, modri mušiki pripovedujejo čudne stvari, od glada onemogli starci in otroci umi- rajo. Mali Miška gleda bolno mater in sklene, da gre in najde žita in kruha. Mušiki govo- re o Taškentu, kjer je kruha v izobilju, — tja pojde! In pa prijatelja vzame s sabo, ena- ko malega dečka kakor je on, da jima bo laglje na dolgi poti.

Povest "Taškent — kruha bogato mesto" je eno izmed najboljših literarnih del, kar jih je izšlo v sovjetski Rusiji. Podaja čitateljem de- lec slike, ki jo je povzročila suša, in z njo dne- vi velike lakote. Sledili boste z največjim za- nimanjem malemu Mišku ki se muči da ne o- maga na potu, da ne umre, kakor je umrl nje- gov spremljevalec. On hoče živeti, hoče delati — on je graditelj nove Rusije.

Ta povest pod gornjim naslovom začne izhajati na 5. strani s prihodnjo številko Proletarca. Če na- ročnine še niste ponovili, storite to čimprej. Ako je vam to radi sedanjih razmer nemogoče, sporočite upravnistvu, da boste obveznost poravnali ko dobite delo, in prejeli boste list redno kakor dozda.

Delujte za razširjenje Proletarca, ki je list mislečih čitateljev

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inoemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za pričetek v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

POVSOD DVOJNA MERA

Listi v New Yorku so nedavno poročali, da je policijska oblast postavila pred hotel Ambassador stražnika, čigar naloga je bila opazovati motoriste, da ne delati preveč ropota ali trobiti na avtomobilске rogove. Nekateri, ki ukaza niso spojnjevali, so bili aretirani. V hotelu je ležal milijonar W. Straus, ki je bil operiran in je želel, da se poulični šum omili. Oblast mu je ugodila. Boinik ni bil v kritičnem stanju, zdravje se mu je vidoma boljalo, in imel je mir, kakor si ga more privoščiti ali ga pa zahtevati le milijonar velikega vpliva.

Včasih so v Franciji, posebno v Parizu, nastiljali pred hišami bogatih plemenitašev slamo, da vozovi niso delali ropota ter motili visokega bolnika. Sedaj se ognejo šumu na druge načine.

Le delavec in kmet si ne moreta pomagati. Onadva morata še vedno vzeti vse tako, kakor jima pošlje božja volja. Kadar sta bolna, se proti ropotu lahko pritožita, kar le malo izda. Težko jima je dobiti miren kotiček! Sum ju vznemirja a ljudje okrog mislijo, da sta sitna. Pravi, da v Zed. državah ni razvednih razlik, ker imamo vsi enake pravice. Tako je napisano v ustavi. V praksi pa so razlike med bogatašem ter delavcem in tarmarjem od rojstva, pa do groba, in tudi še potem, vsaj na pokopališču, če jih tudi v nesu in peklu ni.

ZDRAVILNA VREDNOST
ALKOHOLA JE BAJKA

Kot drugi smrtniki, tudi zdravniki niso enotnega mnenja niti v vprašanju, ali ima alkohol kaj medicinske vrednosti ali ne. Dr. Arnur Dena Bevan, ki študira vpliv alkohola na ljudi že 50 let, pravi, da je uživanje opojnih pijač človeku škodljivo, tudi če jih jemlje v manjših količinah. Ne koristi mu ne kot okrepčilo, ne kot hrana, kajti "okrepčilo" mora potem plačati za oslabiljivost ali pa za "mačkom". Alkohol, ki ga za notranjo uporabo nikakor ne priporoča, je po njegovem zatrdjevanju zelo dobro izpiralno sredstvo, ker mori v ranah bacile, toda vsebovati mora le 70% alkohola in 30% vode, da pravilno učinkuje.

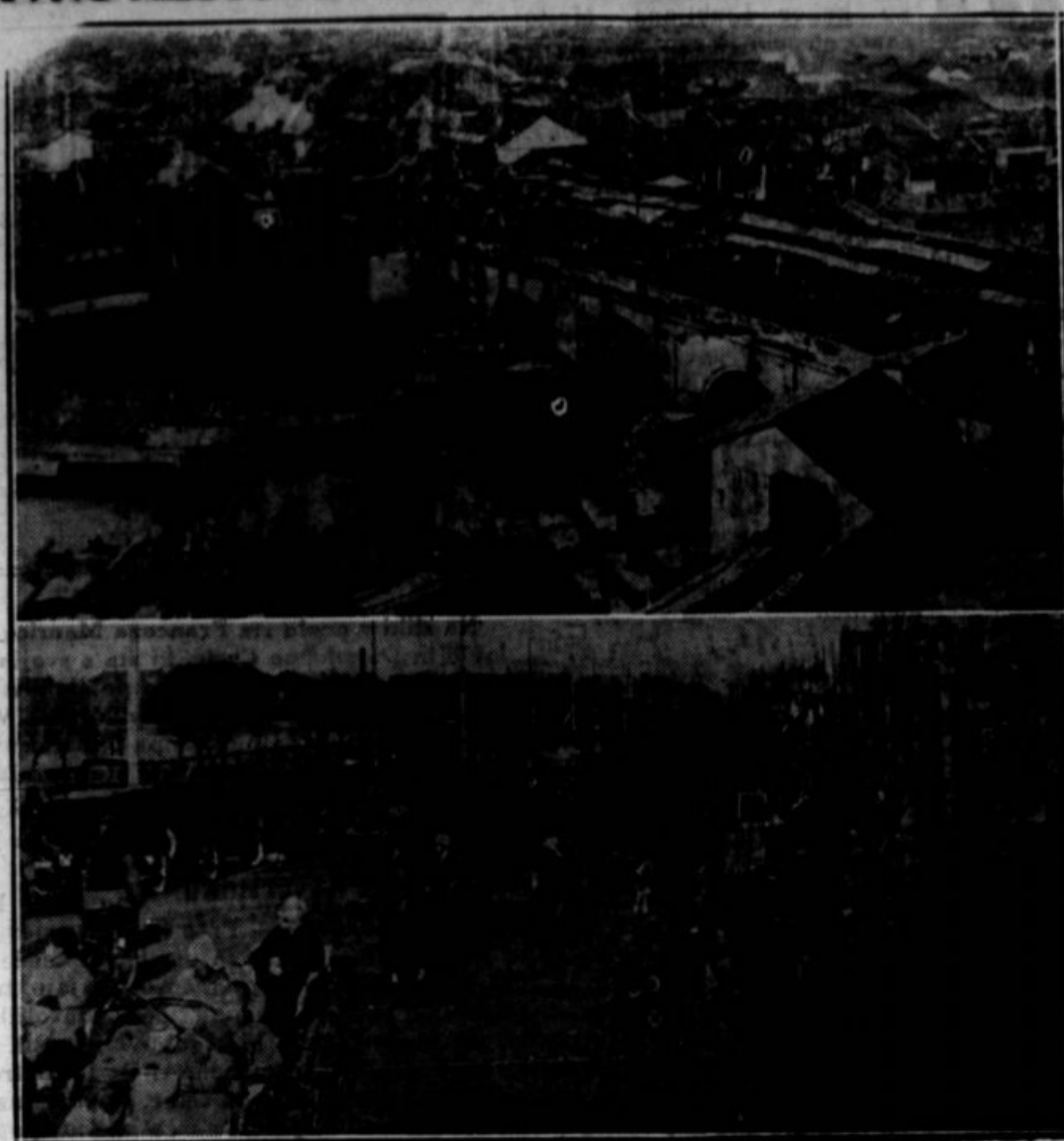
Dejstvo je, da so zdravniki o medicinski vrednosti alkohola zelo razdrojeni. In ravno tako je res, da je v mnogih zdravilnih precejšen odstotek alkohola. Dr. Bevan in drugi zdravniki so najbrž v pravem s trditvijo, da alkohol ni zdravilo, in ne stimulant, a izgleda, da ga bodo ljudje vseeno še dolgo rabili v oba namena. Izgaren človek pije vsled svojih vzrokov, bogati razuzdanci radi svojih, vesela družba pa zato, ker bi bila rada vesela. Bolnik je pripravljen poskusiti vse, samo da ozdravi, in tako je na svetu zelo veliko ljudi, ki pijejo alkohole pijače, in to celo v deželah, kjer jih zakon prepoveduje. O alkoholu bi se še lahko zapisala resnica, da veliko več ljudi spravi v bolezn, kakor jih ozdravi.

POLITIKA IN BLOKI

Kranjska slovenska katoliška jednota je proti politiki. Njen glavni cilj je bratsko podpiranje svojih članov na tem in za drugi svet. Na tem jim daje gmočno podporo, za drugega jim zapoveduje, da morajo vsaj enkrat na leto pred spovednika in pa da morajo biti tudi ostale dneve praktični katoličani.

Vzlic tej zvestosti so na njeni prošli konvenciji obstojali "bloki"! Tiskali so liste kandidatov, v kak blok je imel svoje seje, na katerih se je proti krščanskim bratom v nasprotnem bloku, ali blokih, govorilo jako nebratsko. Spovedniki so jim velike grehe odpuščali, kar so dokazovali spovedni listi, ki so jih prinesli s sabo, a delegatje niso bili toliko usmiljeni, pa so sodili, volili in nalagali pokore po svoje.

GLAVNO MESTO KITAJSKE NACIONALISTIČNE VLADE

Vrhna slika prikazuje pogled na Nanking, ki je glavno mesto kitajske nacionalistične vlade. Prejzje glavno mesto je bilo Peking, kateremu je nova vlada spremenila ime v Peiping. Nanking ima po najnovejših podatkih približno 900.000 prebivalcev. Spodnja slika predstavlja tipično ulico v tem mestu, ki bi bržkone naglo raslo, da ni civilne vojne. Kitajska nacionalistična vlada in onemogoča normalen razvoj gospodarskega življenja. Nedavno so prišle v bližino Nankinga revolucionarne čete, ki jih nacionalisti imenujejo komunistične vsled njihovih simpatij do sovjetske Rusije. Medtem, ko je postala nacionalistična vlada konservativna in se opira za pomoč na vesile, se takozvane komunistične čete bore za radikalnejši ekonomski program in za drastično odpravo tujkega vpliva na Kitajskem.

Publicistično delo pokojnega
Antona Kristana

Dopis iz Ljubljane.

Če pregledamo slovensko socialistično literaturo, vidimo, da je največ knjig izšlo pred leti, v tistih prvih desetletjih socialističnega gibanja, ko je bilo treba krepko orati. In kakor povsod, tako je tudi tu to gibanje vodilo v pretežni večini delavstvo samo. Bilo pa je treba precej delavskih agitatorjev, a v kolikor jih je manjkalo, je utegnil pomagati delavski tisk. Zato je razumljivo, da je tedaj izšlo polno brošur o aktualnih delavskih zadevah, o dnevnih problemih, a tudi brošur o temeljnih naukih socializma in o vseh smerih delavskega gibanja: o političnem, gospodarskem in kulturnem ter strokovnem gibanju delavcev.

V teh prvih početkih slovenske delavske literature je bil priden orač pokojni Anton Kristan. Ze v prve delavske časopise je pisal članke, ki so kazali, da se bo razvil v dobrega delavskega publicista. Ko so začeli izhajati "Naši zapiski", ta prva resna revija, ki se je bavila s problemi časa in s problemi delavskega gibanja, jim je bil Kristan nekaj let izdajatelj in urednik. A to mu ni bilo dovolj. Revija je bila namenjena bolj ali manj le izobraženstvu, potreben je bil še list za širše plasti, list, ki bi s svojim domačim slogom in kratkimi, jedrnatimi članki navezal stike z bralci iz delavskih in kmečkih vrst. Zato je A. Kristan začel v Idriji l. 1903 izdajati štirinajstodnevnik "Naprej", ki ga je izdajal in urejeval sam. Vse glavne članke v njem je napisal pokojni večinoma sam, a imel je dopisnike po vseh delavskih krajih, ki so mu v pikrih dopisih risali probleme svojega okoliša ter odbijali napade farovžev ter sokolskih domov.

Leta 1907. so izšle prve njegove brošure o socializmu. Priredil in izdal je brošuro "Socializem", ki ji je še istega leta sledila druga izdaja. Ko je na logaški konferenci socialistov l. 1907. poročal o problemu kmetijskega ljudstva in soc. stranke, je izdal svoj regerat še istega leta v brošuri "Socialna demokracija in kmetijsko ljudstvo". Obe brošuri je založila založba časopisa "Naprej", ki ga je izdajal in finan-

ciral Anton Kristan. Prav tako je "Naprej" izdal Kirchsteigerjev roman "Pod spovednim pečatom", ki ga je prevedel Etbin Kristan in ki ga je lani priobčeval "Proletarec".

Leta 1908 je izdal Kristan svojo brošuro "Zakaj smo socialisti", ki naj bi služila za nekako predpripravo za naslednjo brošuro, za Marxov-Engelsov "Komunistični manifest", ki ga je l. 1908 založila prav tako založba A. Kristanovega "Napreja". S tem, da je slovensko delavstvo dobilo tako dober (Jakličev) prevod "Komunističnega manifesta", je bil položen temelj slovenski socialistični literaturi. Kdove, če bi tedaj ne bil izšel Manifest, ali bi ga sploh doslej imeli v slovenskem jeziku?

V tej brošuri je bil razložen delavstvu marksizem. A bilo je treba tudi brošure, ki naj poljudno razložijo cilje in boje socialne demokracije v tedanjih časih. Stranka si je na erfurtskem kongresu izdelala jasen program, ta program je bilo treba prevesti, prirediti ga za naše razmere ter izdati in v tisočih izvodov poslati med sodruge. Anton Kristan je bil, ki je erfurtski program priredil ter ga začel izdajati v snopičih. Ze l. 1908 je izšel prvi snopič: "Temeljna načela socialne demokracije". I. del: Kdo uničuje proizvodnjanje v malem? Napisal Karl Kautsky, poslovenil Anton Kristan.

Še istega leta je izšel drugi snopič: "Proletariat", in kmalu nato tretji: "Kapitalistični razred". — Poleg teh brošur je založba časopisa "Naprej" izdala še polno brošur v enem samem letu; samih brošur Etbina Kristana je izšlo l. 1908 krog 6 (Nevarni socializem, Narodno vprašanje in Slovenci, V dobi klerikalizma, Primož Trubar itd.). Delavnost založbe in časopisa "Naprej" je bila torej velika. Vsekakor ni mala zasluga te založbe, da imamo toliko izobraženih starejših delavcev, ki so še danes najboljši delavci v delavskem gibanju.

Po prevratu je izdal več brošur o parlamentarnem delovanju socialistov, leta 1927 pa je izdal svoje največje delo v knjigi: "O delavskem in socialističnem gibanju na Slovenskem do ustanovitve Jugos. socialne demokracije". Ko pa

je obiskal ameriške rojake, pa je napisal in izdal knjigo "V Ameriko in po Ameriki".

Ko so se pripravljali letos člani SNPJ. na izlet v Jugoslavijo, je izdal tudi kratek kazipot za ameriške rojake "Vodnik po Ljubljani za ameriške rojake", ter dal inicijativo za izdajo brošure "Vodnik po Dalmaciji", katere natasa pa ni več pričakal. Inicijativu zanj je da že težko bolan, ležeč v postelji nekaj dni pred smrtjo. Ko je šla knjiga iz stroja, je šel on v grob.

Kot strokovnjak v združnem delavskem gibanju pa je izdal tudi mnogo brošur o tem problemu delavskega gibanja. Polno brošur je izdal o tem, polno člankov o združništvu je napisal za vse mogoče revije, almanaha, časopise, urejeval združno delavsko glasilo "Konzument", urejeval "Za družni kolektar 11 let, izdajal v času, ko ni bilo nobene delavske leposlovne revije, mesečnik "Pod lipo" (l. 1924, 1925, 1926. in 1928.), pokrenil pred leti delavski dnevnik "Delavska politika", ki pa je morala postati dvotednik itd.

Njegovo delo s peresom je vsekakor vedno držalo ravnotežje s praktičnim njegovim delom. Tu kot tam je zastavljal vse svoje sile in venomer delal.

Z njim je vsekakor umrl eden najdelavnejših publicistov in žurnalistov v delavskem tisku. Dočim se je zadnja leta posvečal predvsem združnemu, gospodarskemu delu in izdajal ter pisal predvsem o teh problemih, je pretežni del socialistične literature ob prvih početkih gibanja izdal ali spisal ali založil baš on. In s to literaturo — kakršne žal danes nimamo in je imeti ne moremo — je bil položen temelj delavskemu gibanju na sploh.

Obe ti dve knjigi lahko naročite pri "Proletarčevi" knjižarni!

Davčni dohodki narasli

Dohodninski davek, kolikor ga je letos že iztirjala zvezna vlada, je 100 milijonov dolarjev višji, kot pa je bil v prejšnjem letu. Izgleda, da je še vedno mnogo ljudi, katerim se dohodki večajo vzlic krizi.

Dr. Černe zahteva od
"Prosvete" \$50,000
odškodnine

Dr. Ivan Černe, lastnik gospodarske pisarne v Ljubljani, ima tožbeni proces proti Prosveti, od katere zahteva \$50.000 odškodnine, ker mu je baje z enim člankom odvzela klijente v Ameriki, za katere je izvrševal razne pravne zadeve.

Tožbo je vložil oktobra 1928. Njegov pravni zastopnik v Ameriki je clevelandski odvetnik Kushlan, ako je poročevalec pravilno informiran. Toži zaradi članka, ki ga je imel l. 1928 v Prosveti Jacob Zuparčič, v katerem je pojasnjeval koristnost stikov za SNPJ. z Zadržno banko. Dr. Černe je bil baje v korespondenčni zvezi z nasprotniki takih poslovnih zvez, in so se včasih v svojem boju proti glavnemu odboru, največ ustmeno sklicevali nanj. Kakor so tedaj poročali, je dr. Černe želel, da bi SNPJ. izplačevala posmrtnine dedičem, oziroma izvrševala razne pravne posle v starem kraju skozi njegovo pisarno, zato je smatral Zadržno banko za konkurenctinjo njegovim načrtom. Prišel je v to deželo po opravih istočasno kakor Anton Kristan. Jacob Zuparčič je baje v tistem članku zapisal (spisa nimamo pri roki, da bi ga mogli točno citirati), da je dr. Černe skubil rojake v Ameriki, in na podlagi te besede je vložil dr. Černe tožbo z zahtevo, da mu jednota plača petdeset tisoč dolarjev odškodnine.

Kdaj bo tožba končana, se ne ve. Ako želi kdo rojakov, ki so imeli z omenjenim posla, poslati z ozirom na to tožbo kake informacije, bodo SNPJ. koristile. Pošljejo naj jih kurkulovi v glavnem uradu, a pa V. Cainkarju.

Tudi Steve Fabjan, ki je povzročil polemično afero v S. N. P. J. z dopisom, v katerem je napadel pokojnega Jožeta Zavernika, grozi s tožbo in je v ta namen že najel advokata. Pravi, da mu je napravila s svojim dopisom krivico članice SNPJ. Mrs. Bernik v Detroitu in zahteva, da Prosveta priobči preklic, ali pa bo tožil jednoto.

Chas. Pogorelec o situaciji
z ozirom na naše gibanje

Tajnik JSZ. Chas. Pogorelec, ki se je vrnil z agitacijskega obiska v Ohio in Penni, pravi, da so razmere za našo agitacijo ugodnejše kakor kdajkoli po vojni. Mnogi klubi so se že ootresli indiferentnosti ter se oprijeli dela z vsemi močmi. Stevilo čitateljev Proletarca raste in njegova cirkulacija se bi v tem letu jako povečala, ako ne bi bilo tolikšne brezposelnosti, ki marsikomu onemogoča plačati naročnino. Vzlic temu se dobi še vedno toliko novih naročnikov, da pokrijejo število onih, ki so brisani, poleg pa je še nekaj prebitka v prilog večje cirkulacije.

Mladinski odsek kluba št.
114 v Detroitu ustanovljen

Dne 6. sept. se je vršil v Detroitu pod avspicijo kluba št. 114 JSZ. mladinski sestanek za ustanovitev angleško poslujočega odseka, katerega se je udeležilo na 1 sto sodrugov, sodelužic in somišljenikov. Diskuzija je bila obsirna in rezultat je bil, da je pristopilo v odsek osem novih članov, in pridružili so se mu tudi drugi mladi člani kluba št. 114, ki bodo v bodoče imeli redne seje enkrat na mesec. Angleške pododseke imajo sedaj klubi JSZ. v Detroitu, Milwaukeeju in Johnstownu. Mladina v klubu št. 1 v Chicagu je še vedno direktno pridružena klubu. Klub št. 27 v Clevelandu pa je prvi, ki je ustanovil ženski odsek.

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. ŠTUKELJ

(Nadaljevanje).

Predvsem je tu stopilo v ospredje isto zelo moteče nasprotje med resničnim in med tem, kar naj bi bilo, nasprotje, ki je lastnost idealizma. Najprej je prišla po meni milostno kakor krščena metafizika prava, t. j. osnovna načela, refleksije, določbe pojmov, ločena od vsake resnične pravne oblike. Predvsem je bila ovira za pojmovanje resničnega neznanstvena oblika matematičnega dogmatizma, kjer skače subjekt okrog stvari in rezonira sem in tja, ne da bi se stvar sama oblikovala kot nekaj bogato se razvijajočega in živega. Trikot dopušča matematiku, da dokazuje, ostane pa samo predstava v prostoru, ki se ne razvija dalje. Treba ga je položiti poleg drugega, potem zavzame drug položaj in to različno, na isto se nanašajoče mu daje različna razmerja in resnice. Nasprotno pa moramo opazovati objekt sam v njegovem razvoju v konkretnem izrazu živnega miselnega sveta, kot je pravo, država, narava, vsa filozofija... Tu se mora razum stvari sam kot nasprotje v samem sebi razvijati in najti v sebi enoto.

Tu smo odkrili prvo sled Heglove dijaketike pri Marxu. Vidimo nasprotje med okorelimi geometrijskimi oblikami in med življenjem, ki stremi po razvoju, nasprotje med družabnimi oblikami in človeškimi napravami. Marx se je trdovratno upiral vplivom Heglove filozofije; naravnost sovraži, jo je in je hrepel, da ostane zvest idealizmu, ali končno ga je le očarala razvojna misel, kakor je bila ta tedaj v Nemčiji znana v obliki Heglove spekulacije.

Marx je potem na dolgo poročal o svojih pravnih študijah in pesnitvah in izvajal dalje:

"Telo je svojevrstno reflektiralo na to, da sem pri tem najraznovrstnejšem delu v prvem semestru prebdel mnogo noči, da sem izvojeval mnogo bojev, da sem preprečel mnogo notranjega in zunanjega razburjenja, da ob koncu semestra nisem bil mnogo bogatejši in da sem pri tem zanemaril naravo, umetnost, svet ter pozabil veselje. Neki zdravnik mi je nasvetoval, da grem na deželo, in tako sem prvič prišel skozi vse dolgo mesto pred vrata v Stralavu... Od idealizma, ki sem ga... tako dolgo negoval, sem prišel do tega, da v sami resničnosti iščem idejo; če so prej bivali bogovi nad zemljo, so postali sedaj njeno središče.

Čital sem fragmente Heglove filozofije, katerih groteskna skalovita melodija mi ni prijala. Se enkrat sem se hotel potopiti v morju, ali z jasnim namenom, da najdem duševno naravo prav tako potrebno, konkretno in zaokroženo kot telesno, da se ne urim več v umetnostih bojevanja, ampak da ohranim čist biser na solnčni luči.

Napisal sem dialog približno štiriindvajsetih pol: "Kleantes ali o izhodišču in potrebnem napredku filozofije." Tu sta se nekako združili umetnost in znanje, ki sta se že popolnoma razšli, in kot čil popotnik sem se podal na delo samo, na filozofsko-dialektičen razvoj božanstva, kako se pojavlja kot pojem, kot vera, kot narava, kot zgodovina. Moj zadnji stavek je bil začetek Heglovega sistema in kot varljiva sirena me je vodilo v sovražno naravo naročje to delo, za katero sem se nekoliko seznanil z naravoslovjem, Schellingom, zgodovino. S tem sem si neprestano ubijal glavo...

Iz nevolje radi Jennyne bolezni in svojega brezuspešnega, propadlega duševnega dela, radi razjedajoče jeze, da bo postalo sovražno mi naziranje moj idol, — sem zbolel, kakor sem Ti že prej pisal, dragi oče. Ko sem okrevl, sem sežgal vse pesmi in osnutke novel itd., v domišljiji, da lahko popolnoma pustim vse, za kar doslej še nikakor nisem doprinesel nikakih protidokazov.

Za časa bolezni sem spoznal vsega Hegla, z vsemi njegovimi učenci. Potom več sestankov s prijatelji v Stralavu sem prišel v doktorski klub, kjer je nekaj privatnih docentov in moj najintimnejši berlinski prijatelj dr. Rutenberg. Tu se je v prepiru kazalo marsikatero nasprotujoče naziranje in vedno trdneje sem se oklepal sedanje svetovne filozofije, kateri sem mislil uiti; ali vse zveneče je utihnilo, prava besnost ironije me je popadla, kar je pač umevno po toliko negacijah..." ("Neue Zeit", 16. letnik, 1. zv., 1. štev.) (Dalje prihodnjč.)

DOBRO ZNAMENJE

Socialist, ki ne ugaja nasprotnikom, je dober socialist.

Odbornik podporne organizacije, unije ali občine, katerega ljudje sebičnih namenov sovražijo, je vreden zaupanja.

MALO ČLANOV-VELIKE
ZAHTEVE

Neprijatelji nam očitajo, da nas je malo, njih pa mnogo, vzlic temu zahtevajo od nas reči, ki si jih niti oni, kljub visokemu številu, ne upajo lotiti.

Ali naj se kesam in prošim odpuščanja?

Tako sem torej zopet "razkrinkan"! Tistim, ki so pisali slabo o meni, se je pridružil še Lojze Beniger, ki je dognal, da uredniku Proletarca ni za dostojno polemiziranje, ampak se poslužuje skrajno negentlemanskih argumentov in blatenja, namesto da bi se spokoril.

Ko sem prebral njegovo kavalirsko izjavo na uredniški strani Prosvete v izdaji z dne 3. sept. v letu gospodovem 1930, sem za moment nehal dihati. To se primeri vsake-mu smrtniku, ko izve, da je "razkrinkan". V drugem momentu me je obšla rdečica, da si sem ponavadi nekam bled. V tretjem pa me je popadla sveta jeza, v četrtem pa še razočaranje povrh — končno sem padel v nezavest, ker mi je sinilo v glavo, da je sedaj konec moje uredniške ter nadzorniške kariere. Kajti kako naj si še sploh upam na solnce, ko pa je tisoče in tisoče ljudi izvedelo, da mi ni za dostojno polemiziranje in da se poslužujem negentlemanskih argumentov!

Lojze kajpada ne dela tega. On priobči dopis takole kakemu Stefanu rabjanu, "borcu" klerikalnega "A. S.", brez vsakega komentarja, čisto na lepem, ker piše Fabjan pač gentlemansko, in ker so njegovi argumenti na vsak način dostojni. Jaz, urednik "yellow žurnala", kakor ga imenuje v svoji neupravičeni, toda vsekakor gentlemanski jezi prijatelj Beniger svojim prijateljem, sem izrazil, da rojak Fabjan ni pisal dostojno in gentlemansko, in povedal sem nadalje, da listi, ki imajo budne urednike, takih dopisov ne priobčujejo, in drznil sem se celo reči, da jih tudi Prosveta ni priobčevala, vsaj ne brez komentarja, in zapisal sem celo grošno, grdo besedo, in tedaj — kakor bi se nebo opoldne hipoma zatemnilo, začelo je treskati in name so se uili očitki, komentarji in odgovori. Kako si jaz sploh drznel "tolmačiti pravila", ko pa nimam nobenega posebnega privilegija! To je bil zame udarec, ki mi je prikršal najmanj pol dne življenja. Kako si neki upam napraviti atentat na svobodo tiska, le kje sem se navzel neumne misli, da bi Fabjanov dopis ne smel biti priobčen — in tedaj me je Lojze Beniger v imenu uredništva na vse plati skritiziral in razkrinkal, da hočem pogaziti svobodo tiska ter apeliral na narod, da se proti temu "prvem atentatu" na težko priborjeno svobodo postavi v bran! To mi je pa prikršalo že kar cel teden življenja. Ko pa sem še bral, da se v bodoče sploh ne bo priobčevalo dopisov o tej stvari, se mi je zdel atentat na svobodo tiska že tako občuten, da se vsak dan kar za cel dan postaram.

Vidite, jaz pišem na ta način zato, ker skušam argumentirati dostojno in gentlemansko — bogpomagal!

Jože Zavertnik je bil v glasilu, katerega je urejeval 18 let, napaden — in jaz, ki sem negentlemanski, ki ne znam

dostojno polemizirati, sem si ga prestopka, oziroma "napake" izbral Prosveto za osebnostno napado, mu ne bom dolžan odgovora, ker nimam prav nič volje, da bi mu služil za pljuvalnik, niti ne maram vloge "daritvenega jagnjeta" za tuje grehe.

Zapisal je neresnico, da je Proletarec napadel Prosveto, kajti dejstvo je, da niti njega ni napadel. Zapisal je, da ne pomeni (v imenu uredništva pravi "ne pomenimo"), da bi še kdaj kak list tako napadel Prosveto, kakor jo je Proletarec, kar smatra on za dostojno in gentlemansko "argumentiranje".

Res pa je, da je izbral Prosveto za napad na Proletarca; res je, da je pisal o "zmazku", ki je izhajal pred toliko in toliko časa v Proletarcu, ne da bi povedal, kdaj je izhajal, kdo ga je pisal in navedel druge podatke. Toda kako si sploh drznel kaj očitati, ko pa mi ni za "dostojno" in "stvarno" polemiziranje! Njegovi argumenti so pač "gentlemanski". Ker moji niso, pravi v Prosveti v uredniškem jeziku, da se od "naše" strani, to je, od "njihove" — ne njegove, vsaka polemika z menoj zaključuje.

Rad verjamem, da pride prej ali slej do takega spoznanja. Tudi marsikdo drugi je že prišel, ki je mislil, da bo zmagal z demagogičnimi apeli in lažmi, pa se je motil in nehal.

Meni je resnično žal, da moram "argumentirati" na ta način. Toda ni drugače. Ta polemika se je razvila radi užaljenega samoljubja urednika, ki bi rad zakril svojo napako ter zvrzel krivdo za afero name, kar seveda ni mogoče. Sem pač mnenja, da naj izmoli pokoro tisti, ki je grešil ali pomagal grešiti.

Frank Zaitz.

Izredna seja eksekutive J. S. Z.

Dne 20. avgusta 1930 se je vršila v uradu JSZ. izredna seja eksekutive. Glavna točka v razpravi je bilo vprašanje o reorganizaciji hrvatsko-srbske sekcije ter o agitaciji za to akcijo.

Prisotni so bili od slovenske sekcije Godina, Vider, Zaitz, Lotrich, Miško, A. Tich, Garden, in John Rak. Od srbske sekcije, Peter Kokotovich, Geo. Maslach, Sava Bojanovich, Mike Ladevich in Stojanovich.

Za predsednika je bil izvoljen Geo. Maslach. — Zaitz pojasni, da je tajnik Zveze S. Pogorelec na agitaciji v Ohio.

Referat o namenu te seje sta podala G. Maslach in M. Ladevich. Razprava je bila obširna in sprejeti razni sklepi v smislu zaključkov prošlega zbora JSZ. Seja je izvolila poseben odbor petih članov, katerega naloga je vršiti podrobno delo za pojačanje hrvatsko-srbske sekcije, ki so, Peter Kokotovich, Mike Ladevich, Geo. Maslach, Ch. Pogorelec in Fr. Zaitz.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z. dne 1. avgusta 1930

Navzoči Godina Vider, Zaitz, Ch. Pogorelec, Miško, Angeline Tich, Margole, A. Garden, John Rak ter John Lokar. Odsočni, Alesh, Olip in Mary Udovich (na obisku v starem kraju), nadalje B. Novak, D. J. Lotrich in F. S. Tauchar, ter vsi člani srbske sekcije, ki so svojo odsotnost opravičili s tehtnimi vzroki.

Za predsednika seje izvoljen Godina. — Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Korespondenca. — Dnevnik Milwaukee Leader naznanja, da izda posebno Bergerjevo spominsko številko in vpraša za naročbo. Sprejet predlog, da se naroči po 25 izvodov za vsak klub in angleško poslujoča društva Prosvetne matice.

O stanju zveze je v svojem poročilu tajnik Pogorelec izjavil, da se je reorganiziral klub št. 9 v naselbini Power Point, O. Pri tej akciji je sodeloval S. Snoy. Pristopilo je osem članov in članic. Omenjeni klub je postal neaktiven oktobra 1927. V blagajni je imel \$8.36; to vsoto je poslal glasom pravil zvezi bivši tajnik S. Bergant šele začetkom junija 1929, ker je vedno upal, da bo klub kmalu postal aktiven. Ker pa so radi splošne stavke premožarjev nastale zelo kritične razmere, so idejo na obnovitev kluba opustili do tega leta. Sedaj žele, da klubu blagajno vrnejo. Pravila določajo, da se blagajno vrne le ako se klub reorganizira v teku enega leta z najmanj petimi prejšnjimi člani. Zdi se mi, da četudi ni popolnoma v soglasju pravil, je vendar na mestu, da pošljemo vsoto reorganiziranemu klubu in priporočam, da eksekutiva to sklene.

Nadalje poroča, da sta ponovno pristopila v zvezo kot člana at large Frank in Cecilia Lipar iz Sewarda, N. Y., nov član at large pa je Geo. Smrekar iz W. Alliquippe.

Finančno stanje zveze v prošli polovici leta je bilo: dohodki s prenosom iz l. 1929, \$3,918.72, stroški pa \$3,289.61. Blagajna 30. junija \$629.11. Od te vsote odpade, upravni fond \$462.26, konvenčni pa \$166.85.

Do te seje plačani stroški VIII. rednega zbora v Detroitu so znašali \$1,200.23. Ko bo plačan še zapisnik, bo sestavljen popoln račun izdatkov prošlega zbora in poročilo podano seji.

S. Snoy poroča, da ima klub v Girardu v načrtu sklicanje shoda, na katerega bo povabljeni za govornico S. Anna P. Krasna iz Park Hilla, Pa. Povabljeni je za govornico tudi na konferenco JSZ. v Blaine, Ohio.

Zelo dobre izgleda za pojačanje naše organizacije daje naselbina Milwaukee, kjer je pristopilo mnogo mladih članov in članic v angleško poslujoči pododsek kluba. Tudi iz Collinwooda poročajo, da približno klub več mladih ljudi. V splošnem je situacija za našo

agitacijo dobra, in ker imamo aktivne člane in članice, so do seženi tudi uspehi, četudi imamo ovire vsled velike brezposelnosti, ki je zelo prizadela naše ljudi.

Poročilo tajnika se sprejme na znanje.

Za Prosvetno matico poroča tajnik Pogorelec, da je v nji 134 organizacij. Od prejšnje seje so plačale prispevke sledeče: klub št. 11, Bridgeport; društ. št. 44 SNPJ., Conemaugh; čitalnica S. N. D., Waukegan, Ill.

Igre smo poslali kluboma v Bridgeportu in v Collinwoodu, nekaj pesmi pa pevskemu zboru v Springfieldu.

Za angleško literaturo sta nas vprašali društvi Friendly City št. 684 v Conemaugh, ter št. 669 SNPJ. v Syganu. Nekaj jo imajo, nekaj pa jo bo treba zopet nabaviti. Razveseljivo je, da iz obeh krajev žele literaturo z delavsko-socialističnem gibanju, kar dokazuje, da se tudi slovenska mladina zanima za delavske probleme.

Volitve v eksekutivo ter druge odbore v JSZ. so v teku. Končane bodo 12. septembra. Nominacijo za gl. tajnika je poslalo do te seje 25 klubov, vsi za sedanje.

Poročilo sprejeto na znanje. Nadzorni odbor sporoča, da bodo podrobni računi predčitalni na eni poznejši seji.

Miško predlaga, da se reorganiziranemu klubu v Power Pointu vsoto vrne v smislu priporočila, ki ga je podal tajnik Pogorelec. Predlog sprejet.

Pogorelec predlaga, da se zopet nabavi nekaj angleške literature. Za agitacijske pamflete se določi vsota \$10.

Zaitz poroča o zapisniku VIII. rednega zbora, ki je v delu.

V razpravi o Prosvetni matici je bilo sklenjeno, da je John Rak direktor za korespondiranje in pošiljanje angleških iger organizacijam Prosvetne matice. Sodrugi Rak je mandat sprejel. — Dnevni red izčrpan, zaključek seje.

Če hočete DOBRE, trpežne harmonike, se obrnite

Izdelujem jih lično z vsakovrstnimi okraski iz celuloide.

PIŠITE PO CENIK JOHN MIKUŠ 6607EDNA AVENUE CLEVELAND, OHIO

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO MERKUR 3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL. (V bližini urada SNPJ in Proletarca.) FINA KUHINJA IN POSTREŽBA. KARL GLASER, lastnik.

VINKO ARBANAS 1320 W. 18th St., Chicago, Ill. Telefon Canal 4340. SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC. Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

Dr. Andrew Furlan ZOBOZDRAVNIK vogal Crawford and Ogden Ave. (Ordin. Bank Bldg.) Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredo od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer. Tel. Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN and SURGEON Office hours at 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212. 1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily at Hlavaty's Drug Store 1858 WEST 22ND ST. 4:30 — 6:00 p. m. daily. Except Wed. and Sunday only by appointments. Residence Tel.: Crawford 8440

John Metelko, O. D. Preiščeno oči in določimo očala 6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

Royal Bakery SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA. ANTON F. ŽAGAR, lastnik. 1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill. Tel. 5524. Gospodinja, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Članski izlet kluba št. 1 v Willow Springs

Chicago, Ill. — V nedeljo 21. sept. bo izlet članov kluba št. 1 ter njihovih prijateljev v forest preserve blizu Keglovega vrta v Willow Springsu. Peljite se naprej od Kegla do prve poti, ki zavije za jolietške ceste na levo; to je prostor, kjer je klub št. 1 imel svoj piknik že parkrat prej. Vstopnine ni. Prinesite jstvine s seboj; pijačo boste dobili na pikniku. Za tiste, ki ne bodo prinesli jstvin, bo pripravljali odbor preskrbel pregrizek, Andrew Miško pa bo ljudem postregel s pečenim krompirjem. Imeli bomo tudi godca. Kdor ima avto, naj povabi s sabo tudi druge sodruge. Fr. Udovich bo imel prostora za več izletnikov na svojem trčku. Kdor se pripelje z Willow Springs karo, ima kakih deset do 15 minut hođa do izletnega prostora.

(Ob cesti, ki gre v hrib na naš izletni prostor, bo napis s direktivo kako priti na prostor. — P. O.

Prihodnja priredba društva "Nada" št. 102 SNPJ

Chicago, Ill. — Prihodnja priredba društva "Nada" št. 102 SNPJ. bo v soboto 1. oktobra v Masonic Temple, na 23. cesti in Millard Ave.

Veselični odbor se je zavzel, da napravi iz te priredbe večer resnične zabave. Igral bo orkester John Kochevarja.

Vstopnice v predprodaji do bite pri članicah "Nade". Nabavite si jih in ko pride večer 4. oktobra, povabite s sabo na "Nadino" veselico tudi svoje prijatelje. — Članica.

Nizkotni izbruh uniformiranega neotesanca

Milwaukee, Wis. — V zadnji številki tukajšnjega slov. lističa je natisnjenih med drugimi podlistki policaja J. P. tudi nekaj opazk glede "nigrovk", katere je eden izmed Stautovih vohunov videl na Lake Twelve, katerega upravljam.

Večkrat čez teden so se mudile posamezne družine črncev na jezeru. Ker smatram črnce tudi za ljudi, kateri so "ustvarjeni po božji podobi", jih nisem odganjal, ker nisem imel vzroka zato ne kot človek, in ne kot socialist, kajti jaz priznam drugopoltnim iste pravice kakor jih imajo belopoltni.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročninar \$6.00 na leto, \$8.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

Slabe čase

se lahko prebreds, ako imate hranilno vlogo v zanesljivi banki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

ŠTIRI KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE ZA \$1

in 10c za pošiljalne stroške.

Pošljite naročilo Proletarcu.

Velika izbira raznih drugih knjig.

Pišite o cenik ali pazite na onega, ki izide od časa do časa v Proletarcu.

Velika izbira raznih drugih knjig.

Pišite o cenik ali pazite na onega, ki izide od časa do časa v Proletarcu.

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa in Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje).

Čez mesto je zavel mrzel veter. Na nebu so se združevale megle kakor plahe ovčice na prostranem pašniku, in begale po brezkončnem nebesnem svodu. Madalena je ležala zakopana v mehkih blazinah. Kakor da bi metal prosena zrna so lahko potrepetavala okna. In tedaj je, kakor iz goste megle, stopila pred njo izmučena žena. Madalena je vstrepetala. Poznala je to žensko. Videla jo je že v veselju, videla v žalosti in solzah — bila je njena mati. Imela je kalne oči in ž njimi je stopala bliže in bliže in drhtela. Hči je strmela v razkopani materin obraz. Čutila je topli dih njenih ust in videla solzo, ki je počivala v njenem očesu. Takrat je mati rahlo položila roko k izgubljeni hčeri, potem pa z bolestjo iztrgala:

"Madalena, ne morem spati... v grobu ne morem spati... Noč in dan žalujem za teboj..." Potem je položila k njej še levico in nadaljevala: "Ali čutiš, Madalena, roke svoje mrtve matere? Hladne so, a nekoč, ko so te pestovale dolge noči v brezmejni ljubezni, takrat so bile tople, kakor..."

Madalena se je zganila, se obrnila v drugo stran, vendar mati ni hotela proč od nje. Samo korak je stopila nazaj, potem pa zopet dahnila v nesrečnega otroka: "Usliši svoje mrtvo-mater in povrni se na pravo pot življenja. Moja duša je križana in taka hodi za teboj. Moje nevidne roke te objemajo noč in dan, ko moje srce, ki te je tako ljubilo, razjedajo črvi v trohneli rakvi. Madalena, si noči se je udri rakvin pokrov nad menoj — oh, tako težka je zemlja... Težka je, težka... In težka je bol, ki razjeda mojo dušo... Daj, otrok moj, da te poljubim..."

Sklonila se je, in Madalena je čutila vso toploto njenih ust na svojem telesu.

"Tako, vidiš, nesrečni otrok moj," je dejala potem mati, "ta moj poljub naj ti pronicne v srce in jaz vem, izpreobrnila se boš."

"Mati," je zajekala s trudnim glasom Madalena. Hočem, mati... Hočem..."

V tem trenutku je začutila, kakor bi jo bil nekdo zgrabil za goltanec. Planila je kvišku in srepo strmela v mrak, ki se je plazil skozi okno v njeno sobo. A v mraku je zopet zagledala dvoje velikih, prosečih oči — bile so materine. Se vedno je stala pred njo v mrliški obleki in iz kota stegovala roke k svojemu otroku:

"Otrok moj, tu imaš moje srce..."

Madalena je preplasila strmel. Mati se je bila v tistem trenutku zagrebla z rokami v prsi in si iztrgala iz njih srce. Bilo je kakor krvava rana in utripalo je... Mati ga je držala pred seboj: "Dam ti ga, saj si njegova kri, toda vrni se na pravo pot..."

"Hočem, mati," je iztrgala Madalena iz prsi sveto obljubo — in takrat je mati vsa blažena povsila glavo in — izginila. Hči je planila naprej, se zagrebla z rokami v zid, na katerem je slonela mati, in poljubovala hladno steno... Skozi zaklenjena vrata njene sobe se je tedaj že privalo petje, cvilenje deklet in igranje razglasnega klavirja, a Madalena se je zakiela, da ne gre več med nje. Globlje in globlje se je potapljala v morje svoje nesrečne preteklosti. Prav ko je prišla do dna, je na vrata nekdo potrkal.

"Madalena! Madalena!" je klicala na pragu ona grbava ženska s hripavim glasom. "Iščejo vas, trije vas hočejo imeti; tam spodaj stojte... Pojdite vendar! Meni se zdi, da bo masten zaslužek..."

"Kdo od tod?" je uarija Madalena z nogo ob tla. V tistem trenutku je stopila pred njo zopet mati. V rokah je držala krvavo srce in je prosila: "Povrni se na pravo pot... Živeti ne morem, umreti ne morem..."

"Hočem, mati," je hlastnila Madalena z rokama po krvavečem srcu, potem pa se zgrudila in krčevito zaihtela. Ona grbava ženska je zbežala od vrat, zarveja po stopnicah in obstala pred gospodarjem.

"Upira se," je jecala in spčila obraz. "Proc od tod!" je uarija z nogo ob tla. Potem je stopila prav n gospodaru in mu posepetala: "Mislim, da je pijana."

"Kaj? Kako?" je namrnil koščeni obraz gospodar. "Pijana je? In to sedaj, ko moram nasopiti suzoo... in se upira se?" Potem je glavo za ped naprej in nagubancil celo: "Čuvaj se stara, ako mi lažes!" Se enkrat je je prebodel z ocmi, potem pa pograbil sop kjucevec in zdrvel po stopnicah. Oapri je vrata in se sklonil nad nepokornico.

"Hej! Madalena! Cuj! Dvigni se!" Madalena je ostala kakor bi jo bil pribil na tla.

"Hilini se," je stegnila grbavka glavo izza priprtih vrat.

"Vstani!" zarjove hip nato gospodar. "Trije te hočejo imeti; tam v pritličju stojte... vstani, pravim!"

Madalena dvigne pogled.

"Ne morem več," reče z mehkim glasom. "Ne smem več. Moja mrtva mati je bila nočjo pri meni, zaklela sem se, da ne bom več vlačuga."

"Bedak! Vstani, čakajo te!" potegne gospodar upornico za rokav in jo vleče sunkoma po tleh.

"Kaj prav mene morajo imeti?" ječi Madalena. "Prav mene?"

"Da, tebe se jim hoče. Vstani, klada!" sikne on. "Ako ne vstaneš, te vržem po stopnicah, da se razmažeš kakor gnoj. Goste ni odpraviljaš! Plačal sem ti za teden dni naprej in ti," jo suje v hrbet, "ti lisica me hočeš goljufati? A?"

"Tatiča!" zareži v njo grbavka in hoče pomagati gospodaru.

"Beži, baba stara!" ji vrže on v obraz in pribije besede z nogo ob tla. "Jaz sam jo bom ozdravel." Potem je napel vse moči in privlekel upornico do hodnika. V tem trenutku pa je Madalena planila kvišku kakor strela.

"Ne!" je iztrgala iz grla. Gospodar je namrnil obraz, grbavka pa je odskočila, da se je zaletela z grbo v zid. "Hiene!" je uarija Madalena z roko ob steno. Potem je zdrvela v divjem diru po stopnicah. Na dnu hiše so stali oni trije. Madalena je kričala in zajekala. Eden izmed njih je skočil k nji in jo prižl k sebi. Zarila sta se drug drugemu v polzasenečen obraz in nista mogla govoriti... Brat Inor je v naslednjem hipu zgrabil svojo sestro okrog pasu in planil z njo v temo. Za njim sta zbežala njegova dva tovariša mornarja.

Dva dni po tem dogodku je oral morake valove velik parnik. Na krovu sta slonela ob ograji mornar Inor in njegova izgubljena sestra Madalena. Molče sta bila potopljeni s pogledom v pojočih valovih nemirnega morja.

"Samo da sem te našel," je zašepetal brat in položil levico k svoji sestri. "Dolgo sem te iskal. Taval sem z brezupnim srcem po ulicah, iskal te po beznicah in končno sem pribežal še tja v podzemlje h Conittu, saj veš, to je na drugi strani mostu — in ta mi je povedal, da si v tisti nesrečni rdeči hiši."

"Inor," je boječje uprla Madalena pogled v brata, "ko bi mogla sedajle umreti! Kako sladko bi se maščevala svoji krvi, ki me je zapeljala v greh!"

Inor je tedaj položil desnico na svoje prsi in dejal: "Ne tako, Madalena! Usmrte se ljudje, ki nimajo moči, da bi premagali sami sebe. Ljudje, ki se boje pošteno živeti, slabijo, ki ne morejo preboleti udarca usode. Ne, to ni maščevanje!"

"A kaj naj storim, brat?"

"Kaj? Živi pošteno. Živi tako, da boš lahko stopila i poštenjaku pred oči. To bo maščevanje. Glej," je dejal z mehkejšim glasom, "tu v teh prsih utripa srce, ki se je, draga sestra, v mladostnih dneh smejalo s teboj. Bili so to zlati dnevi, ko sem mislil, da je ves svet ustvarjen zame, da so vsi ljudje moji bratje, mislil sem pa, da me ljubi vsak, da je vsak čist po duši kakor sem bil v tistih dneh čist jaz sam. Pa pride spoznanje, samo od sebe pride in se zaje človeku v dušo, ki razočarana spozna, da je ves svet eno samo bojišče, bojišče, kjer se bojuje človek s človekom v borbi za obstanek. Takrat se razjoe srce samo od sebe, razjoe se, ko sam ne veš kedaj, brez solz, brez vzdihov. In tak stopaš med ljudmi z oskrnjenim srcem in ne veš komu bi razgalil prsi in pred kom bi zbežal. In ko stoji tako človek razočaran pred človekom, pa ti zašepete na uho s hinavskim obrazom: 'Cuj, tvoja sestra se prodaja v tisti rdeči hiši za denar...'"

"Inor!"

"Čakaj, da se ti izpovem!" jo je prekinil brat. "Moje srce je moralo bičano sprejeti vase to strašno novico, ki se je kakor bodalo zajedlo vame. In sedaj stojim, o Madalena, z ranjenim srcem kraj tebe. Madalena!"

Tedaj mu je padla glava na prsi — in mornar, že pol moža, se je zagrebel z rokami v modri jopič in se je razjokal kakor otrok.

"Brat!" je kričala skozi noč Madalena.

"Brat, odpusti mi!"

"Kako?" je položil desnico na svoje prsi. "Jaz nisem tvoj sodnik, Madalena. Tvoja vest naj ti odpusti. Ona je najvišji sodnik in edini varuh človeka; ona dopušča, ukazuje in odpušča vse in vsakomur zase. Rotim te, sestra, spreobrne se! Ne prodajaj več svoje glave telesa — v katerem se pretaka tudi moja kri! Glej, ti si moja kri. Pred teboj, edino pred teboj bi razgalil svoje prsi. Da, tebi, samo tebi bi izruval svoje srce, da bi videla bolečino človeka, ki ti je po duši in krvi brat. O da, tebi bi ga izruval — a saj veš, da ne morem... Izrujem ti le eno samo prošnjo, ki hoče iz njega: Spreobrne se, Madalena!"

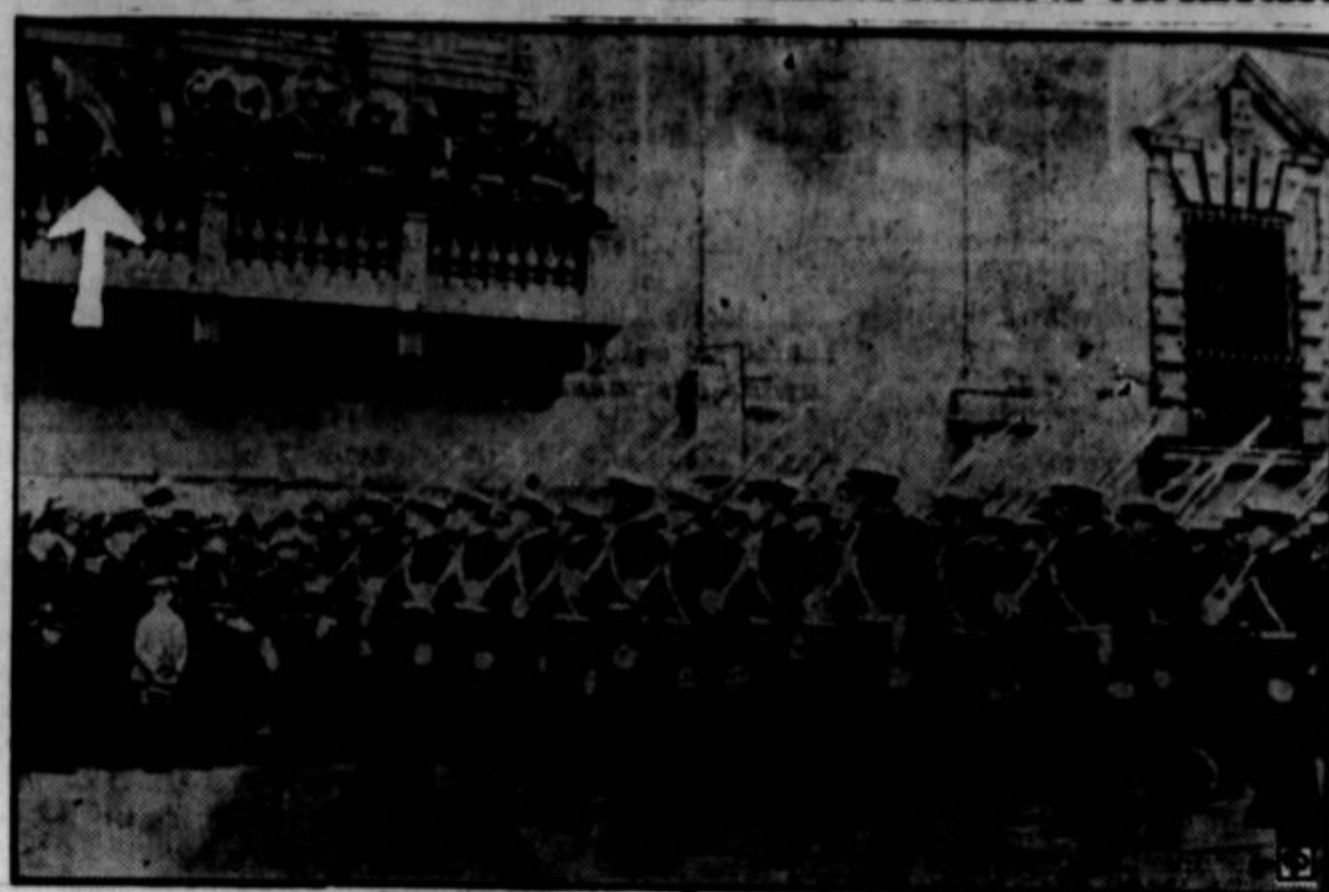
"Kaj ni prepozno, brat?"

"Ne, ni še zamujena ura, ne. Se je čas, da vstane iz groba sramote tvoja teptana čast. Se je čas, da sprejmeš vase mojo bolečino, da jo sprejmeš vsaj kakor ogledalo tuj obraz — ako že ne moreš čutiti nje pekočega žela. Dvigni se, Madalena, dvigni se in zakliči v nebo, da si grešila in odpuščeno ti bo."

Potem sta umolknila. Valovi so pod njima prepevali tajne pesmi, izza obzorja se je dvigala mesečina.

(Dalje prihodnjič.)

REVOLUCIJE V JUŽNI IN CENTRALNI AMERIKI

Od meseca februarja naprej je bilo v južni in Centralni Ameriki pet revolucij, ki so nasilno strmoglavile vlado. Poslednja je bila v Argentini prve dneve septembra. Na sli-

ki na vrhu (zaznamovan s sulico) je bivši predsednik republike Peru, ki pregleduje kade v Limi. Nekaj tednov pozneje, dne 25. avgusta to leto, je bil že strmoglavljen.

Moderne trgovske smernice in bodočnost slovenskih trgovcev

Piše Joseph A. Siskotich

Na kak način je Rockefeller prišel do svojega bogastva? Največ s tem, da se je brigal samo za svoj business!

Neizprosni železni zakon moderne trgovske ekonomije bo v bodočih par letih uničil eno tretino sedanjih slovenskih trgovin in podjetij. Sprijazniti se bo treba z idejo, da je trgovski "Gold Rush" stvar preteklosti, da se čezdalje več dolarjev slovenskih delavcev izeka v blagajne njegovih prijateljev. Preperelo geslo "Svoji k svojim" ne zadostuje več, kajti naši ljudje so se začeli posluževati tistih trgovin, katere jim nudijo dobro blago, poštene cene in PRIJATELJSTVO. Ta in naslednji članki so posvečeni interesom našega trgovca — onim, kateri se hočejo izogniti usode navedene tretine. Sedaj si pa oglejmo tekoče smernice na polju trgovin, ki prodajajo na drobno — oglejmo si KAM PLOVEJO!

Danes se ekonomski dežele zanimajo za nadrobno distribucijo blaga in njene probleme toliko kot še nikdar v naši zgodovini. V preteklosti je vse stremelo za večjo produktivnostjo; danes iščemo najuspešnejša pota za distribucijo blaga. Trгоvec, ki je nekak most med tovarnarjem in konzumentom, je danes predmet vsestranskega zanimanja tistih, katerih naloga je spraviti na trg produkte ameriškega delavca. Proučujejo in iščejo važni material, ki bi posvetil na razmere in smernice v nadrobno distribuciji. Oni so tisti, kateri spreminjajo sedanji sistem trgovin, sile, ki usmerjajo žive toke odjemalcev iz ene trgovine v drugo.

Študija današnjih aktivnih sil v nadrobni distribuciji nam jasno kaže, da smo v dobi velikih sprememb. Stare ideje se umikajo novim, katere bazirajo na previdnih raziskavanjih; stare metode se izenačujejo z novimi razmerami. Tekma in boj za odjemalcev dolar sili venomer k bolj intenzivnemu študiranju njegovih želj, potreb in naklonjenosti. Splošna prosperiteta dežele v preteklih desetih letih je obdržala pri življenju do zadnjega časa veliko število slabo upravljanjih trgovin, katere so začasno uspevale kljub svoji nevezornosti. Danes tega ni več; pritisk ekonomije je tukaj — vse zahteva boljša sredstva, boljše upravo — boljše rezultate. Prišli smo v dobo, ki zahteva sposobne delavce in dobro vodstvo.

Vseokrog nas lahko opazujemo potrat v razpečevanju, ki nas stane milijone in milijone dolarjev letno. Ta potrata je rezultat slabega vodstva in nezumevanja ekonomskih sil, atere spreminjajo našo razpečevalno strukturo, vztrajanja pri metodah v trgovini, katere ne morejo prestajati navelik modernih potreb in poizkusov obrane proti konkurenci z

mrzličnim upeljavanjem novega blaga v trgovine.

Rastoča pozornost smernicam v nadrobni distribuciji — ali malim trgovinam — je dobro znamenje za bodočnost. Kakor hitro se bodo naši trgovci začeli bolj resno baviti s svojimi vprašanji in študirati sami sebe, kadar bodo začeli spoznavati pojave, kadar se bodo naučili kako ravnati s temi pojavi, tedaj lahko pričakujemo spoznanje in probujo, ki bo imela dalekosežne in dobičkanosne posledice zanje in odjemalce.

Pri tej študiji o modernih tendencah malih trgovin moramo vzeti v poštev tudi takozvane "Chain Stores" sisteme, kateri so se jako visoko povzpeli v zadnjem desetletju. V tem času je njihovo število in količina prodanega blaga jako narastla. Konkurenca med njimi kakor tudi z neodvisnimi malimi trgovci nam podaja zanimivo študijo.

V raznih delih dežele, osobito v južnih državah, imajo neodvisni trgovci proti njim svoje kampanje, s katerimi jim skušajo priti do živega omejitvenimi zakoni, s posebnimi davki in drugimi ovirami, ki bi omejile njihov razvoj. Vsa ta agitacija je precej podobna oni, ki so jo vodili proti "Department Stores" in velikim "Mail-Order House". Kot vsi drugi poskusi, ki so imeli za cilj ustaviti tok ekonomskih prememb, bo brzokone tudi ta zaman. Vse kaže, da razpečevanje blaga potom "Chain Store" sistemov ostane še mnogo mnogo let.

Zadnje čase moda bolj in bolj vpliva na razvoj vsake trgovine. Odjemalci so čezdalje bolj v prilog raznobarvnosti in okusnosti v blagu. Tisti slovenski trgovci, ki se še niso, se bodo morali v svojem interesu navaditi na manj enovrstnega blaga in dati bodo morali malo več pažnje modnim smernicam. To delajo vse velike trgovine, kajti uvidele so, da je treba manj zaloge, pa več moč.

Poslednja leta so začele tudi velike "Mail-Order" kompanije ustanavljati svoje velike in male trgovine v drugih mestih dežele. To je nov razvoj, kateri bo gotovo dalekosežno važnosti v distribuciji blaga od tovarnarja do odjemalca. Razmnoževanje teh in podružnih (chain) trgovin, radikalne premembe slednjih v vrstah blaga, ki ga prodajajo, razvoj skupnega nakupovanja od strani neodvisnih trgovcev, razvoj načrtov za prodajanje blaga potom avtomatičnih strojev, učinek konsolidacij razpečevalnih kompanij — vse to sili k inteligentni študiji in rešitvi teh problemov.

Ako tekoča znamenja kaj pomenijo, tedaj je dobro vedeti, da se danes študira odjemalca na vse načine, ravnotako

njegove vsakdanje potrebe. Trgovine bodo uspevale le v toliko, kolikor se bo poznalo in razumevalo odjemalceve potrebe in želje. Brez tega bomo imeli le zmešnjavo in potrat. Ker je ta članek spisan v nadi, da poda nekaj praktičnih kakor tudi spodbudnih idej našim trgovcem, da tako lažje pogledajo v obraz tendencam na polju nadrobne distribucije, je dobro, da navedem gotove stvari, s katerimi morajo računati slehernikrat ko pridejo v konkurenco s podružnimi trgovinami, "Department Stores" ali "Mail Order" kompanijami. Direktno prodajanje blaga konzumentom potom agentov zaenkrat tu ne bomo jemali v poštev.

Podružne trgovine so začele odpravljati prekupčevalce in trgovce na debelo ter kupujejo direktno od izdelovalcev; mali trgovci morajo navadno kupovati za svoje prodajalne trgovine na debelo ali pri prekupčevalcih, ker nabavljajo blago v malih množinah. Cene zanj so višje, ker ga kupujejo na ta način. Razliko seveda plačajo odjemalci. Sistem podružnih trgovin odpravlja potrat v distribuciji, katero mora navadno plačati odjemalec. To je naravno, kajti podružne trgovine se lahko vodijo bolj ekonomično radi svojega velikega števila. K temu pripomorejo tisti neodvisni mali trgovci, kateri se jako malo razumejo na svoj business.

Čemu vse to? Da spoznamo problem in njegove vzroke, in da se učimo tudi iz izkušenj drugih.

Glasom Bradstreetovih proučevani povzroča 75% trgovskih polomov v deželi (za katere javnost plačuje nad pol milijarde na leto), nesposobnost v vodstvu, neizkušenost ali pomanjkanje kapitala.

Analizo, ki so jo imeli v Buffalu, N. Y., za dobo od 1918 do 1928 je pokazala, da je propadlo 60% trgovin z jestvinami že v prvem letu njihovega obstoja; trgovin s čevlji 43.8%, hardware pa 34.5% kmalu po prvem letu svojega začetka. Lekarne 26.6% ravnotako po prvem letu. (Edmund D. McGarry — Retail Trade Mortality in Buffalo. University of Buffalo Bureau of Business and Social Research.)

Ja se vrnemo k podružnim trgovinam. Pokazale so nam, da dobro vodstvo neodvisnih trgovin je eden izmed več faktorjev za njihovo ohranitev v konkurenci s "chains". Uspeh lastnika neodvisne trgovine je v tem, da sposobno praktično vodi svojo prodajalno. Prisiljen je znižati splošne upravne stroške po vzgledu podružnih trgovin, katere nimajo dragih postrežb neodvisnih trgovin kot npr.: prosta dostava blaga na dom, kredit itd. Učiti se bo treba od njih tudi glede "turn-over", kar je podlaga za nižje cene in večji dobiček.

To posebno radi dejstva, ker oni plačujejo v gotovini in dobijo popust. Kakor se lastniki podružnih trgovin uče iz vsake svoje posamezne prodajalne, ravnotako bo treba zbirati podatke in skušnje za neodvisne trgovine skupno, da se ne bo trtilo denarja za vsako zase. Kraj je odločilni faktor v uspehu, in ravno podružne dajo vso pozornost na to, da imajo svoje prodajalne na dobrih krajih in okusno opremljene, tako, da jim je uspeh skoroda zagotovljen od vsega začetka.

Podružne trgovine so prišle tako daleč, da imajo danes že 16% vsega nadrobnega businessa v deželi. Ta procentualni rast raste od leta do leta. Temu razmerju so krivi največ mali trgovci in obrtniki sami radi nevednosti ter neuspešnega vodstva. Če ne verjamete meni, zapomnite si, da je v letu 1928 propadlo samo 3.6% izmed vsem neodvisnih trgovin, ki so fairale radi konkurence. Nesposobnost je odgovorna za od 32 do 80% — ene radi slabega prosora, druge radi prostora in vrste trgovine, ki ne bi spadala v tisti kraj. (Julius Klein, Assistant Secretary of Commerce, v govoru pred National Chain Store Association, Chicago, 24. septembra, 1929.)

H koncu moramo omeniti, da je skupiček podružnih trgovin skoro ves nov business, to je, povzdignili so nakupovanje gotovih produktov, upeljali nove vrste blaga ter razširili število svojih odjemalcev s tem, da so dali novosti na trg.

Prihodnjič slede protiargumenti, ali dober stran sedanjih malih trgovcev in zdravilo za tiste, katerih trgovine pešajo iz enega ali drugega vzroka.

Wm. B. PUTZ

Cicero's { LEADING LARGEST OLDEST } Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST.

TEL.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143. CICERO, ILL.

Luksuriozna črta v Evropo

KADAR se pripravljate na pot v Evropo, poslužite se priložnosti, ki jo vam dajo najhitrejši in najmodernejši parniki Severozemškega Lloydja. Zahtevajte od agenta, da vam izda tiket družbe NORTH GERMAN LLOYD

Direktna in najkrajša črta je via Bremen do katerekoli kraja v centralni Evropi. Dobro znani parniki BREMEN — EUROPE

COLUMBUS — BERLIN — STUTTGART — DRESDEN

imajo izborne akomodacije v kabinah III. razreda in slove radi fine hrane ter postrežbe.

Odhod vsak teden. Posebne božične vožnje s parniki BREMEN — 6. dec. BERLIN — 11. dec.

EUROPE — 16. dec. Potnike spremljajo vodniki iz čikaškega urada

Rezervirajte si prostor čimprej pri lokalnem agentu ali v uradu NORTH GERMAN LLOYD

130 W. RANDOLPH STREET CHICAGO, ILL.

Kako si ie človek ustvaril Boga

Studija na podlagi materialističnega naziranja zgodovine.

JOHN KERACHER. PROSTO PREVEDEL I. M.

(Nadaljevanje.)

Verni delavci se navadno ne organizirajo in večinoma niso aktivni v delavskem gibanju. Vzrok ni v tem, da bi žrteli druge delavce, pač pa v tem, ker mislijo, da je "oni svet" bolj važen kakor ta in rajši zapravljajo čas in denar s cerkvijo, namesto da bi se brigali za izboljšanje svojih razmer. V tem oziru je vera dobra pomoč izkoriščevalcem delavstva. Iz tega razloga so mnogi kapitalisti zelo liberalni v denarnem podpiranju cerkva. Kapitalist ni še nikdar dal centa za dvorano delavske organizacije, zdaj pa je že tisočake in milijone dolarjev za cerkve in cerkvene zavode. Medtem pa, ko vera indirektno pomaga delodajalcem, je delavcem v veliko škodo, ker jih odvraca od razredne organizacije in od boja za izboljšanje njihovih razmer.

Kapitalistični razred kot celota se ne bo nikdar ločil od cerkve, ker bi mu to silno škodilo, delavski razred se pa lahko loči, pa bo veliko na boljšem. Posamezni kapitalisti se lahko odrečejo veri in mnogi so to že storili ali vsaj mlačni so, ne morejo pa tega storiti kot razred vsled načina svojega življenja, vsled svojih materialnih razmer. Težko najdemo industrijskega magnata, ki bi javno izpovedal svoj ateizem. Če pritiskate nanj, da li veruje v Boga, bo prej rekel: da kot pa ne. In če ga vprašate, ali definira svojega Boga, se bo zviljal da "nekje je nekaj nad vsem tem." To je zadnji korak iz oblakov superstitizma. Mnogo je ljudi, ki se ne morejo iznebiti tega nebuloznega "boga". Milijone delavcev je na tej stopnji; dalje ne morejo, ker jim manjka znanja o materialnem izvoru in socialni evoluciji verstva. Kapitalist pa ima bolj važne pomisleke, da rajši molči. On potrebuje verne, pokorne delavce, zato neče dati slabih zgledov.

Napredni delavci so popolnoma vrgli s sebe jarm praznovstva. Do tega jih je privela prvič znanstvena izobrazba in drugič materialne, delovne razmere, v katerih živi moderni industrijski delavec. Ti delavci se niso nobeni znanstveniki, nekateri so celo zelo slabo informirani o tem in onem, ali glede religije so prepričani, da je bunk. Ako jih vprašate, kako so prišli do tega prepričanja, ne bodo mogli pojasniti, nimajo pa nobene dvoma, da je vera v nadnaravno humbug. Zaključiti morate, da je njihovo prepričanje rezultat njihovega environmenta.

Kapitalist lahko moli "daj nam danes naš vsakdanji kruh" in ga dobi brez potu svoje- ga obraza, ampak delavec — kakor je zapisal Paul Lafargue — lahko moli noč in dan, kruha ne bo od nikoder, če ne bo dela. Tako je moderni delavec čes ali nočes prišel do spoznanja, da je molitev za kruh brez pomena, ker brez njegovega znoja itak ni kruha. On ve, da mora stradati, beračiti ali krasti, če nima dela. Izgubil je tudi vero v srečo. Ker nima bogatih sorodnikov, ne more upati na bogato dedščino. Na borzi tudi nima česa iskati pa naj cena delnic še tako raste. Vse izkušnje v življenju ga uče, da ni nobene pomoči zanj, če on ne dela. Način njegovega pridobivanja kruha je spet popolnoma drugačen kakor način kapitalistovega pridobivanja. Kapitalist lahko igra golf ali jadra po morju in milijoni dolarjev se kljub temu stekajo v njegovo blagajno. Ne tako delavec! On mora dnevno prebiti toliko in toliko ur pri namazanem kolesju, drugače ne pride nič v njegov žep; vsak dan mora žrtvovati toliko časa in toliko energije za par mizernih dolarjev, ki so potrebni za ohrano njegovega in njegove družine življenja.

Environment industrijskega delavca je radikalno drugačen od onega, v katerem je živel poljedelski delavec. Tlačen, ki je delal na polju v večni dotiki z naravnimi elementi, katerih ni razumel, si ni mogel pomagati. Da bi ne bil praznoveren. Bil je nepismen. Verjel je reči, katerim se mora moderni delavec smejeti na ves glas. Kadar se je njegov konj zgrudil in crknil na njivi, se je tlačen spomnil svojih grehov in pomislil na božjo kazen. Ko je čul, da prihaja kuga, je tekkel v cerkev po žegnano vodo. Delavec v moderni tovarni ima tudi nezgode. Stroj mu zahrešči in "crkne", toda delavcu še na misel ne pridejo grehi in "kazen od zgoraj". Tovarna ne pozna žegnane vode. Delavec razume svoj stroj in zato stopi po olje in orodje in stroj oživi. V praksi je delavec materialist. Ako ima še kaj vere, jo pusti zunaj, ko stopi v tovarno. Če bi ne bil materialist, ako se bi zanašal na ka-

kega angela varuha, bi kmalu izgubil prste v stroju ali pa življenje. Zato je neprestano na straži in opazuje vzroke in učinke. Tako se je navadil čujčnosti in samozaupnosti, da nima časa misliti na drugo.

In ko moderni delavec zapusti tovarno, je še vedno v mehaničnih razmerah. Električni vozovi in avtomobili drve nimo njega in vsaka stopinja mora biti preračunana. Morda se vozi po elektrirani železnici ali v podzemskem brzovlaku. Posluži se telefona in posluša na radio pesmi, ki pridejo milje daleč po zraku v njegovo stanovanje. Malo obrne gumb in petje preneha. Vsak dan je v dotiki z dejstvi moderne tehnike, ki daleč nadkriljuje "čudeže" v svetem pismu. Naučil se je kaj je mogoče in kaj ni. Ves ta materialistični environment ga je sčasoma odtujil religiji in zasejal v njem prepričanje, da lahko živi brez verozanja v nadnaravne reči, ki se mu zde nemogoče v luči njegovih razmer.

To so razlogi odpadanja modernega delavstva od religije in prihajanja delavcev do spoznanja, da je zaman pričakovati kako srečo onkraj groba. Seveda, delavec kljub temu še lahko misli, da je današnji socialni sistem dober in nenadomestljiv. Potrebno mu je drugo znanje, predno spozna, da je tudi glede tega v zmoti. Pravilno podučen delavec ve, da on in njegovi tovariši danes producirajo več bogastva kot je mogla katera generacija delavcev pred nami. Mogočni mehanični monstri požirajo sirovine in mečejo na dan izgotovljen proizvod z neizmerno naglico. Vzlic silni množini vseh mogočih vrst producirane blaga manjka delavcu najnavadnejših potrebščin. Periodično ga pošljejo domov. Po cele mesece je milijone delavcev brez dela. On ve, da ni krivda delavcev, če so brez dela in da trpe s svojimi družinami vred pomanjkanje. Na drugi strani imajo kapitalisti vsega preveč; valjalo se v luksusu in v enem dnevu zapravijo več kot on zasluži v celem letu. Iz teh izkušenj in iz takega ekonomskega environmenta prihaja spoznanje delavcev, da je današnji socialni sistem krivičen.

Ko je srednjeveški tlačen občutil težo svojih trpihkih razmer, se je tolažil z upanjem, da njegovo plačilo pride v nebesih. Moderni delavec, ki ne ve ničesar o posmrtnem plačilu, se bori za rešitev svojih problemov na tem svetu. Čim spozna, da je delavski razred tista sila, ki opravlja vso industrijsko produkcijo, se rodi iz tega drugo spoznanje, da mora njegov razred nastopiti skupno kot celota v reševanju delavskih problemov. Posamezni delavci ne morejo opraviti ničesar. Pred par desetletji je posameznik še ušel iz mezdne sužnosti, če je sam začel kakšno podjetje. Teh časov ni več; šli so za vselej. Mali podjetniki so izginili. Industrije, kakršne so danes, zahtevajo ogromnega kapitala. Tu di trgovinska podjetja so danes ogromne organizacije. Vse to uči delavca, da individualne rešitve zanj ni. Delavci morajo nastopiti kompaktno v organizaciji v kolektivni akciji. Samo v tem je rešitev. Kolo socialnega razvoja se ne more obrniti nazaj; velikih industrij ni mogoče razdrobiti v nekdanje male obrti. Zato mora delavski razred kot celota strniti se v svoji organizaciji, katera potem spremeni socialni sistem. Vse industrije morajo postati kolektivna last vse družbe. V tem je rešitev delavskih problemov. Produkcija, delo je že organizirano. Treba je še, da so tudi delavci organizirani in potem bo proces socializacije produkta lahak. Kolektivno lastništvo sredstev produkcije in produkta je edina pot iz mezdne sužnosti.

To je najvišja ideja modernega delavstva vseh dežel, ki je vznikla iz modernega materialnega, ekonomskega environmenta. Ta ideja ni religiozna in ne potrebuje nikakršne verske podlage. Moderni delavec je končno spoznal, da so se proletarci prejšnjih vekov varali, ko so čakali na plačilo po smrti, vse dobrote tega sveta pa so prepustili svojim gospodarjem in izkoriščevalcem. Zato jih ne bo posnemal — zato prepusti "posmrtno plačilo" onim, ki ga obljubujejo, sam pa si vzame plačilo v življenju, vzame si svet v svojo posest. Neverska vera modernega delavca je politična, ekonomska in socialna. Prva zapoved te vere se glasi:

"Delavci vsega sveta, združite se! Izgubiti nimate drugega kakor verige svoje mezdne sužnosti, pridobite pa lahko ves svet!"

(KONEC.)

REPORTS AND COMMENTS

Flashes from Milwaukee

Contributed by

Tony J. Kanniker, Jr.

The meeting of the Yugoslav American sub-branch of the Yugoslav Socialist Club No. 37 of Milwaukee was very interesting, educational and entertaining. After a snappy business meeting we had discussions on various interesting subjects of the present day capitalist evils. Many of our Slovene Comrades were present at our meeting, showing us that they are behind us and are willing to work with the English speaking sub-branch.

The local Hosiery Workers unanimously passed a resolution, endorsing all the Socialist candidates for Primary and November elections. There were close to 300 members present at the meeting. A member of the union stated that the union never had political discussions, but that because of the existing conditions in the country and the failure of the Capitalist parties it was time to act for the interest of the workers. Many unions are endorsing the So-

cialist party candidates. The workers are awakening to the fact that the Socialist party is the only party which really backs and represents the workers. Let's all try to put our candidates into their respective offices for which they are running. Let all the people know for what we stand and I am positive that our work will show results.

Our intellectual federal farm board has at last solved the farmer's wheat problem. "Raise less wheat", says the farmboard. It would be a ridiculous attitude if it wasn't so tragic, if it did not effect human lives and happiness. I suppose the safe thing to do is to close all our agricultural colleges, before they succeed in baffling all the poor farmers and sending them to already overcrowded poor-houses by teaching them how to make 2 bushes of wheat grow where only one grew before. The farmer is foundered on bunk, has been fed of old party politics so that his brain has almost ceased to function. He needs an emetic. The relief for the farming industry will come when they join hands with their fellow workers

STATISTIČEN PREGLED SLOVENSKIH DOMOV IN DVORAN

Ameriški družinski Koledar prinaša vsako leto statistični pregled slovenskih dvoran in domov, ki pa je v marsičem še pomankljiv. Uredništvo Koledarja ima v načrtu priobčiti v prihodnjem letniku statistiko domov, iz katere bo razvidno, kolikšno vrednost predstavljajo posamezno in vsi skupaj, kolikšne so njihove dvorane, in koliko je poslopje stalo. Ta statistika bo sestavljena po sledečem vzorcu:

OHIO

Cleveland
Slovenski narodni dom, 6409 St. Clair Ave. Otvorjen marca 1924. Stavbišče, gradba in oprema, \$250,-

Kako se vaša dvorana ali dom imenuje.....
Kdaj je bil otvoren.....
Koliko je bilo stavbišče ter gradbeni stroški skupno z opremo.....
Kdo ga lastuje.....
Ako je delniška družba, ali imajo večino posamezniki ali društva.....
Koliko je sedanja vrednost doma.....
Koliko je sedežev v veliki dvorani.....
Koliko ima manjših dvoran.....
Koliko trgovskih lokalov.....
Koliko ima uradov in drugih sob.....
Ali se izplačuje z rednimi, ali je treba tudi izrednih dohodkov.....

(Gornje vprašanje za statistiko ni toliko važno, in tisti, ki bi nanj rajše ne odgovorili, naj puste to vsto prazno in v statistiki, kar se njihovega doma tiče, ne bo navedeno.)

Vseh slovenskih domov, vključno s cerkvenimi dvoranami, je o krogu sedemdeset. Vrednost posameznih je od pet tisoč do \$300,000. Kolikšna je njihova goča.

skupna vrednost, se ne ve, niti nimamo drugih podatkov o njih, zato bo ta statistika prva, ki nam bo podala točnejšo sliktiko. Upamo, da bodo tajniki in drugi odborniki slovenskih domov naklonili uredniku Ameriškega družinskega koledarja vse potrebne podatke, brez katerih je točna statistika nemogoča.

NEVARNE AEROPLANSKE TEKME

S Curtissovega aeroplanskega pristana bliizu Chicaga so se kmecem avgusta vršile velike aeroplanske tekme. Več sto letal je sodelovalo. Zastopane so bile v tekmah skoro vse dežele. Več letalcev je bilo ubitih in tudi gledalcev, ki so bili zadeti pri padanju letal.

Ta slika je bila vzeta nekaj momentov potem ko je neko letalo padlo na tla. Gasolinski tank je pri padcu eksplodiral in aeroplan s pilotom vred je zgorel. Eden gledalec v bližini je bil ubit. Tekme so se vzlic takim ne- zgodam nadaljevale.

in establishing a farmer's and work-er's government, to put an end to the system of exploiters, that now oppresses and impoverishes them. Th-power is in their hands and ours. Will they and we continue to swallow the political bunk of the 'capitalist party leaders? asks The Milwaukee Leader.

Our capitalist papers in Milwaukee are warning the people how crazy the Socialists are. Muan't let the common people, the majority, get control of the government and make laws that we have to obey. The big fellows (Democrats and Republicans) will do the governing and thinking for you, whether you like it or not. During the World War the capitalist government tried to stamp out the "Milwaukee Leader" a daily Socialist paper. Under the capitalist system we, the common people, the exploited, don't count; we are nobodys. And if nobodys try to run our government everything will go smash, just as they said it would when the Socialists stepped into our city government. Did it? Compare the records with any other large city and you will find that the Socialists can manage a city better than either the Democrats or the Republicans. This city has no corrupt practices by our Socialist officials, no bloody gangs, no beer barons, etc. No other large city government can boast of better city officials than we have in Milwaukee since the Socialistic regime. If you want a clean, uncorrupted government, vote for a straight Socialist ticket.

Anthony King, speaking to the South Side Young Socialists league said: "If you belong to the ownership class and are old enough to vote, they vote for the Republican or Democratic candidates, unless you have awakened to the wrongs of private ownership. But those who

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

SEPTEMBER.

CONEMAUGH, PA. — Piknik kluba št. 5 JSZ. v nedeljo 14. sept. na Parkhillu.

Federacija SNPJ. — Piknik v nedeljo 14. sept. na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

MOON RUN, PA. — Konferenca JSZ. za zapadno Penno v nedeljo 28. septembra.

SHEBOYGAN, WIS. — Konferenca JSZ. za Wisconsin in severni Illinois v nedeljo 28. sept. v Fladerniku dvorani. V soboto zvečer 27. sept. domača zabava kluba št. 235 JSZ. v korist konferenčne blagajne

OKTOBER.

WAUKEGAN, ILL. — Veselica in dramska predstava kluba št. 45 JSZ. v Slov. nar. domu v nedeljo 12. okt. pop. in zvečer.

GIRARD, O. — V soboto 25. oktobra priredil klub št. 222 J. S. Z. veselico in shod v Slov. domu.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 26. oktobra v dvorani ČSPS.

COLLINSWOOD, O. — Veselica s programom kluba št. 49 JSZ. v nedeljo 26. oktobra v S. D. D.

NOVEMBER.

Delavec št. 8 SNPJ. — Veselica s predstavo v nedeljo 16. nov. v Hrvatskem domu.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 30. novembra v dvorani ČSPS.

DECEMBER.

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 v sredo 31. decembra. (Tajnike klubov prosimo, da nam sporoča datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

Here and There

By RUGEL.

The initiative of changing the name of the Socialist Party to Independent Labor Party was discussed at the last meeting of Branch No. 114 in Detroit. The final vote was not to change the name for the present time. It was also decided to hold a special meeting on some Saturday night to discuss this subject further. A special invitation will be sent out to the Youth of Detroit to attend this special meeting. Entertainment is to follow the meeting. Watch for further announcements.

Recently in New York, the world's second largest city, a free employment agency started to function. For the first three days 20,000 men were registered. Many of them walked miles to apply for jobs, due to the fact that they lacked car fare. The rush was so large that police reserves had to be called and the office closed. During the 3 days, sixty jobs were gotten for the needy. To open such an office here in Detroit would mean another failure just as in New York, because of the present large army of unemployed.

No relief has yet come for the present industrial depression. Neither of the two political parties have accomplished any results to remedy this situation. As long as fifty nine men, not holding political offices, control politics and industry in the United States, we need not expect anything to be done for the laboring class. What is needed to solve the unemployment is, higher wages and shorter working hours. Consumption of products has not kept pace with production, because productiveness of labor has increased and wages remained the same. The promised prosperity has been nothing but a bluff, yet the public has always voted the same.

Are the people going to stay blindfolded in the coming elections as they have been in the past, or are they going to vote for the Socialist Party? The Socialist Party has in its platform what the people need. Demand a Socialist ballot on election day.

Invitation to All

The singing chorus of branch No. 11 JSF. of Bridgeport, Ohio, will give a dance on Saturday Sept. 27th at the Boydsville Hall. The program will consist of a few selections of Slovene songs by the chorus and a talk by John Kutch of Canonsburg, Pa. Comrade Kutch is an active and consistent worker for both the SNPJ. and the Socialist Party. Good old time music will entertain the dancers for that evening. Come one, come all, come young, come old and join your friends for a good time at this affair. Dancing will start at 7 P. M. sharp. Admission: Ladies 25c, Gents 35c.

Margaret Snoy, member of SNPJ. and Singing Club.

Favors Delay

Irish Priest (addressing damaged invalid)—I'm going to pray that you may forgive Casey for having thrown that brick at you.
O'Leary—Mebbe yer Riv'rence 'ud be saving toime if ye'd just wait till Oi get well, and thin pray for Casey.

The Young People's Socialist League

(Chicago Circle)

MEETS EVERY TUESDAY EVENING at 8:15 P. M.

— at — 2653 Washington Boulevard EVERYBODY WELCOME!

OGLAŠEVALCI V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro, kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veselijo,

ker oglašajo v Proletarcu

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Capitalistic Frankenstein

The rise of racketeers and criminals in many cities and their relations with capitalist politicians and office holders are logical offshoots of the present system of industry and politics. It is common knowledge that the upper section of bankers, capitalists, and politicians are filled with grave concern over the menace of this Frankenstein monster. For the present the criminal trend is confined to lesser business enterprises but it is expanding. It is feared that the criminal will eventually arrive at the very doors of big banks and corporations and that murder will stalk across their thresholds.

What is responsible for this swarming out of the underworld? In the first place the graft and chicanery, the looting and swindling typical of the politics of capitalism, are a constant invitation to the criminal to strike bargains with it. The criminal with knowledge of the politics of New York City, Chicago and Philadelphia; who has lived through the shocking obscenity of the "Ohio Gang" at Washington; who has read of Forbes, Daugherty, Doheny, Sinclair and their ilk, has no respect and certainly no fear of the stuffed shirts of capitalist politics.

As for human life, the criminal also knows of the revolting butchery of the World War, the cynical attitude of the ruling classes who sent millions of people to a horrible death. There are some who went through this hell who are in this underworld game, some to whom death is an adventure, who have contempt for the law that is a net that snares the poor but through which silk hats break with ease.

Here is your handiwork, gentlemen of capitalist business and politics. The thug that fits near your holy places is a child of your rearing. If he fits you with terror remember that you shaped him to what he is.—The New Leader.

FINLAND

The Socialists of Finland—called Social Democrats—secured the postponement of two reactionary proposed laws asked for by the conservative government. Accordingly the diet (parliament) was dissolved and a new election ordered.

These bills were designed to limit the eligibility of political candidates. The general election will take place on the first day of October.

In America, Finns are known as a peaceable people. They have excellent constructive ability and are good co-operators.

Evidently the Finns who come to America do not represent the conservatives of Finland, for the latter are tending toward Fascism. The October election will be very important. There as elsewhere, the Socialists stand for real democracy.

Of course, the Labor and Socialist International is deeply interested in this situation, as it is in the situation in Germany, where the general election takes place on Sept. 14. Democracy is at stake in both countries. A bad defeat for the Socialists might easily lead to war, for the reactionaries would then be completely in the saddle.—Milwaukee Leader.

TIME FOR ACTION

The things Socialists have been saying to deaf ears for many years are now proving true. Economic individualism is dead or dying. Both old parties have failed. What we have is a wasteful, chaotic collectivism of trusts and mergers which is proving itself unable to deal either with unemployment or farmers' troubles. The more reason then for Socialists to hold aloft their banner of hope around which both city workers and farmers can gather. The more reason to teach our basic philosophy, to press our immediate program on unemployment and other problems, and to do what we can to build up effective organization of cooperatives, labor unions and, most of all, our own party. In many states there are encouraging signs of public interest in party activity. It is the task of very Socialist to come to the help of the great cause in this hour of opportunity.

THEY PATRONIZE FOES

Millions of newspapers definitely hostile to Labor circulate every day because they are bought by working men who have not yet acquired the habit of spending their money on a friend instead of an enemy.—J. R. Clynes, of Ramsay MacDonald's Cabinet.

When the rich combine it is for the purpose of "exchanging ideas." When the poor combine it is a conspiracy. If they act in concert, if they really do something, it is a mob. If they defend themselves, it is treason.—Robert G. Ingersoll.

LATEST IN AERIAL PICKUPS

Amazing precision in aerial pick-ups being demonstrated by Ernst Udet, noted German aviator. The great stunt flyer was photographed in his plane just as he was about to lift a cloth from the ground by means of a hook attached to a long bamboo pole. The exhibition took place in Berlin during the celebration to mark the anniversary of the drafting of Germany's Constitution.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK.

All lodges, members of the Educational Association and branches of JSF, of Wisconsin and northern Illinois are requested to send delegates to the conference to be held Sunday, Sept. 28, in Sheboygan, Wis. The conference takes place in Fludernik's Hall at 9 A. M. From Moon Run, Pa., Joseph Seme report about a conference to be held on the same date in their vicinity. He likewise urges that all lodges and branches of that territory be represented.

On Sunday, Sept. 14, branch No. 5 JSF, of Johnstown, Pa., will sponsor a picnic in Park Hill. The committee has arranged to have Comrade Zornik of Herminie and Dr. Van Essen of Pittsburgh to speak at this occasion. Admission 25c. Everybody invited.

"Journeys' End" will be the first drama this season staged by the dramatic committee of branch No. 1 JSF. This play has received nation wide commendation and our staging it should prove interesting. The date and place is Oct. 26, at CSPS Hall located on 1126 W. 18th St.

New Sub-Branch in Detroit

Last Saturday Sept. 6th, a special meeting was held by branch No. 114 JSF, at E. Six Mile Rd., to organize an English speaking sub-branch. Over one hundred comrades, friends and sympathizers attended this meeting. Estok Menton acted as chairman and Aggie Oblock took the minutes of the interesting discussions that took place. Comrade Aggie also made a speech that was very good for a young lady. The state secretary and comrade Panzer of the English branch also gave short talks and enlightened the Youth on the need of their joining our party. After the speeches, ten new members joined the sub-branch. Officers for the sub-branch were elected as follows: secretary, Agnes Oblock, recording secretary, William Travnik, organizers, H. Regel, Pauline Travnik and Agnes Oblock. Meeting to be held once a month. A representative will attend the senior branch meetings and report the activities of our club. Comrades of both branches are urged to attend both meetings held in English and Slovene.

The girls indoor baseball team of the Young American Lodge No. 564 will come to Chicago to play the Pioneer girls for the National SNPJ Championship Sept. 14. A good game is expected as our girls seek revenge for the defeat the Pioneer girls gave them during their visit here. All members of our team are member of the sub branch, also the Young Americans. In fact we can say that the Young American lodge has more members in the Socialist club than any other English speaking lodge.

Andrew Grum Jr.

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 7.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

What can you say to the atrocious execution of the four Slovenes by the Italian Fascists. They were tried and found guilty of conspiring to make attempt on the life of Mussolini and of bombing the newspaper Popolo di Trieste. Their appeal for a pardon to the Italian King was not even taken from the prison offices. Were they guilty? We can't say. But we can say that there must be a reason for their action and while we do not adhere to the tactics of violence and brutal force we can say that they might have had a grievance. It is plainly evident that justice could not have been gotten because of the Fascist hysteria. Another point of evidence is brought to light by an order of the Yugoslav government forbidding the publishing of reports of the execution.

Every civilized country in the world gives its inhabitants the privilege and opportunity of appeal. But the Italians denied the four young Slovenes this one hope and the right to live. And why should they? The Yugoslav government according to the evidence made no attempt to interfere. They fear war and Mussolini. So these four boys are martyrs to a cause which will breed hate and disrespect for Italy and which will not be forgotten so quickly. May be the boys did wrong. Some say the confessions were forced. That the boys received such horrible treatment that they rather sign anything to get out of their misery. Our main contention is that they should have the right to appeal to the higher authorities.

If you attend the Chicago District SNPJ Federation picnic this Sunday, Sept. 14, at Kegel's grove, Willow Springs, you will be able to witness at least one very good ball game. The Young American girls of Detroit, Mich., will come all the way to Chicago to play the Pioneers girls. Besides the ball game we will have other amusements and John Kochevar's Harmony Five will furnish the music. We invite our friends to this picnic. Admission is only 25 cents.

"Journeys' End", a war drama which has received wide acclaim is the title of the first production for

Zaitz and Rak of Chicago secured 7 each, 16 more for Chas. Pogorelec, Leo Zevnik is listed with 6 and many others who are credited for the next report to be published. On with the campaign comrades! Our goal is 3,000 new subscribers by the end of this year.

club No. 1 J. S. F. It is scheduled for October 26th at CSPS Hall. Our club is also staging a basket picnic or Sunday, Sept. 21, at Willow Springs Forest preserve.

South America is in turmoil. Revolutions have spread over several of its countries. The present terrible economical conditions are largely responsible for most of this although some unseen hands have messed things up worse. Whatever it may be it only reflects the misery of the workers and more and more misery.

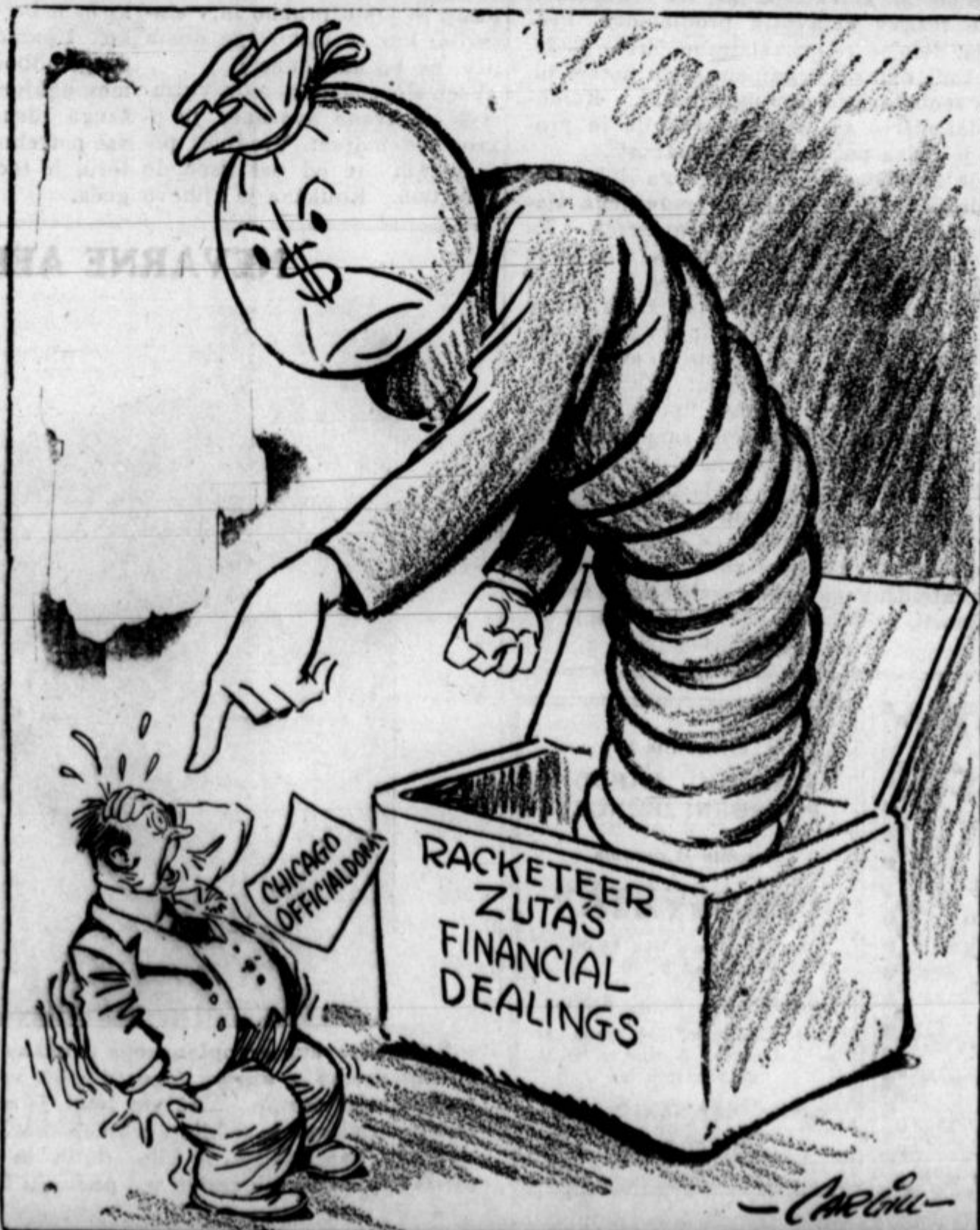
Two French flyers have successfully crossed the Atlantic with their aeroplane. It is an accomplished feat which will bring them recognition and money and give to the world another proof that transatlantic air travel will soon lose its present day hazards. Such a flights shows the power and value of the present day motors which will some day serve for the best interests of the workers. We comrades indirectly should have a feeling of interest in all such flights.

Our political pots in Chicago and Illinois are beginning to hum. Both the Republican and Democratic Parties will soon be slinging mud at one another. What we really need is a good strong Socialist party to give the others two "old birds some competition and to get some recognition. It is interesting indeed to note the splendid work of our New York City Comrades. Can't we do something to get back that pep and power that was once ours? New York City has a mighty fine chance of electing several Socialist officials. And why not, with the expose of corruption and the bartering of judges and public officials. It is due time that each Chicago and Cook County Comrade begins to perform his duty all over again.

The Chicago Ypsils held a successful banquet last Saturday evening. Many fluent and interesting speakers gave increased enthusiasm to the large group assembled. It is hoped that the Young Socialists will be inspired with the ovations.

Charles Pogorelec, Proletarec's business manager has just returned from his trip in and about Cleveland, Ohio, and Pennsylvania. His report was made to the Executive Board and he expressed the feeling that things do not look dull in spite of the bad conditions. What we really need is a steady travelling representative for Proletarec and our Federation.

The Short Lived Scare Now Censored by Guilty Politicians

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

S. P. to the Workers in Kansas

The rejection of organized labor's principal demand by the Republican and Democratic parties at Topeka, August 27th, was attacked by the Socialist party in a statement issued by the secretaries of both the state and the national organizations.

The statement follows:

"Organized labor has nothing to gain by voting for either Republican or Democratic candidates in the state and national elections this fall. This has been amply proved before but the fact that the principal demand of the unions, the repeal of the infamous slave law of Kansas, the Industrial Court Act, was thrown into the waste basket caps the climax of a persistent and consistent disregard of the welfare of the organized workers and farmers of this state by the two parties of privilege.

"The republican party did not dare to renominate Reed because, while not an ideal governor, he did step on the toes of the bankers, the absentee landlords, the pipe line companies, the private utility companies, and the railroads. The Democratic party puts up a peanut politician for a struggle at the polls which is pure sham because it has long been too corrupt and contented with its nominal position of opposition party to really challenge the Republicans.

"We challenge the leaders and members of organized labor in this state to read the program of the Socialist party and its record of accomplishment where it is in control, and give one single reason for continuing their support of the old parties.

"The Socialist platform contains no less than thirteen specific planks advocated by labor unions and the organized farmers in other states of this country. The old parties platforms contain a few weak planks and many platitudes which border on lies.

"The Republican for instance say 'We have ever been the friend of labor', but labor union men and organized farmers too will remember the slave law passed and administered by the Republicans. The Scully renters will remember their attempts to improve living conditions which were blocked by the threat of the penitentiary for their leaders under this law.

"The Socialists have been responsible for the old age pensions, the workmens compensation, the unemployment insurance, and most of the other labor legislation of this and other countries through their continual, educational and political work.

"They demand in their 1930 platform the following measures designed to help the people of Kansas in their struggle for a better living in these times of Hoover prosperity: Under labor legislation—repeal of the Industrial court act, separate department of labor, abolition of injunctions and 'yellow dog' contracts, a separate state insurance fund for workmens compensation, state use of state products, and prohibition of state purchase of any commodity from companies that refuse to recognize legitimate labor or farmer organizations. Under relief for the unemployed and older persons unable to make a living come demands for old age pensions, unemployment insurance, shortening of the work day to six hours and the week to five without reduction in pay. Under farm relief that party urges proved remedies for the present situation. As rapidly as possible it urges the displacement of the middleman by state and federal ownership of distributing and marketing facilities.

"We urge the local unions of city workers and the organizations of farmers to take up the Socialist platform plank by plank and discuss it. Socialist candidates in other sections of the country are being endorsed this election by the railroad brotherhood, the city federations of labor, the local unions and the farmers organizations. Kansas will never become a free state until labor and farmers organize their own political party and wrest power from the hands of those who use it only for selfish purposes."

Oregon

State Secretary Chas. Kolb reports that the Portland members are giving fine cooperating in the campaign work and have contracted for tens of thousands of the state platform. Street meetings are growing with an abundance of interest and enthusiasm.

Pennsylvania

State Organizer Arthur G. McDowell, during a visit to the National Office, reported that the Party in Pennsylvania has safely launched its state ticket, with the filing in Harrisburgh of papers containing 11,000 signatures from 20 counties of the state. The legal requirements being only 6,200 signatures from 10 counties the response secured from the state is good omen under which the Pennsylvania Party is with renewed spirit laying plans for the bitter campaign that must be waged in order to make effective campaign in Mellon's state. With the renewal of Party activity throughout the state a number of free speech fights are in prospect in "closed towns" and Comrade McDowell found public open air meetings by Socialists barred. Old Forge, Bethlehem, McKeesport and Hanover, Pennsylvania will be tested as to their banns. A quarter million pieces of literature are either in process of distribution or coming from the press. Jim Maurer and other candidates will be routed through the state in a stamping campaign. Pittsburgh and Philadelphia plan Sunday mass meetings preceding the election.

FRAGMENTS

Strip the bishop of his apron, the counsellor of his gown, and the beadle of his cocked hat, what are they? Men mere men. Dignity, and even holiness too, sometimes, are more questions of coat and waist-coat, than some people imagine.—Charles Dickens.

Major-General Smedley Butler says that God gave the United States the duty of policing our little brown brothers. Isn't it strange that God did not let our brown brothers know about it?

Grant us the will to fashion as we feel,
Grant us the strength to labor as we know;
Grant us the purpose, ribbed and edged with steel,
To strike the blow.—John Drinkwater.